171

G

79

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 G 79

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 G 79

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 G 79

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 G 79

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 G 79

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 G 79

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 G 79

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 G 79

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 G 79

~~124b~~
171 g 79
CA. 1147

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 G 79

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 G 79

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 G 79

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 G 79

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 G 79

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 G 79

Libellus de modo cõfiten di et penitendi.

KONINKLIJKE BIBLIOTHEEK 'S GRAVENHAGE

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 G 79

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 G 79

¶ Quidaꝫ fructuoſus libelꝰ de modo cõfitendi et peni tendi Feliciter incipit

Penitea cito peccatoꝛ cum ſit miſeratoꝛ iudex

pniam agas .i. velociter pro quando miſericoꝛs ſcꝫ chꝛiſtus.

Preſens libellus eſt tractãs de penitẽtia ſiue de mõ penitendi tanq̃ de ſubiecto. Et diuidiť in duas ꝑtes principales. In quarum prima determinat auctoꝛ de penitentia .prout reſpicit penitentem. In ſecũda parte determinat auctoꝛ de penitentia ꝓ/ut reſpicit confeſſoꝛem .ſecunda ibi. Confeſſoꝛ dulcis. Prima adhuc diui/ditur in tres partes .nam primo auctoꝛ ponit quedam documenta gene ralia Secundo ſpecialiter declarat de contritione. ⁊ tercio de confeſſione et etiam interponit aliqua de ſatiſfactione .ſecunda ibi. Omnia peccata. tercia .ibi. Vera ſit integra. Dicit primo ſic. O peccatoꝛ facias cito peni tentiam. ⁊ ſequitur cauſa quia iudex ſcꝫ chꝛiſtus eſt miſericoꝛs.

Circa textum dubitaẽ

¶ Primo quid ſit penitentia Secundo vnde dicitur penitentia
Tercio quotuplex eſt penitentia Quarto quid proficit penitentia
Quinto quare penitentia debet fieri cito. Sexto quomodo appa reat ꝙ deus ſit miſericoꝛs

¶ Ad primũ reſpondeť ꝙ penitentia ſm Ambroſiũ ſic definiť. Peniten tia eſt p̃terita mala deplãgere ⁊ plangenda iterum non committere Vel ſm Gregoriũ. Penitẽtia eſt peccati cõmiſſi cũ intima coꝛdis cõtritione ⁊ lachꝛymarũ effuſione emẽdatio. Et trahitur hec definitio ex dictis beati Auguſtini dicentis ꝙ peccatum non dimittitur niſi plena contritio cum ſatiſfactione operum conſequatur. Vel ſm Gregoꝛium. Penitentia eſt ante acta peccata deflere. ⁊ iterum flenda non committere. Ex quibus de finitionibus. Primo ſequitur ꝙ penitentia eſt ſolũ pro pctis. Secundo ſequitur ꝙ penitẽtia eſt ſolũ pro pctis cõmiſſis ⁊ nõ cõmittendis. Ter/cio ſequitur ꝙ ad penitentiã ſeq̃tur doloꝛ de pctis Quarto ſequiť ꝙ ad ve rã pniam req̃ritur intẽtio amplius nõ peccandi ¶ Ad ſcðm dubiuꝫ diciť ꝙ hoc nomẽ penitẽtia dꝛ quaſi pene tenẽtia .qꝛ ſine pena ⁊ doloꝛe nunq̃ fit ꝑfecta pnia ¶ Ad terciũ dicitur ꝙ penitẽtia multipliciter diuidiť Pri mo in interioꝛem tm̃ .que eſt de iure naturali. ⁊ in exterioꝛeꝫ que eſt ad ar bitrium hominis; Secũdo diuiditur in pniam ſolẽnem publicã ⁊ priua

tam. Solēnis penitentia eſt que imponitur ab epiſcopo vel vicario ſuo et que fit cū ſolēnitatibus eccleſie. Publica ē que fit in facie eccleſie. ſʒ nō cū ſolēnitatib⁹ eccleſie. vt peregrinatōes ſcd̄m aliquē modum ſpecialeʒ ſcʒ cū nudis pedib⁹ vel diſcoopto capite. Priuata pnīa eſt que ſecrete fit vel fieri poteſt. vt legere orōnes. dare elemoſynas. ieiunare. corpus caſtigare. et ſic de alijs ¶ Tercio diſtinguitur in liberā ⁊ coactam. Libera eſt quā quis libere facit. ⁊ illa eſt proprie ſacramentū. Coacta ad quā quis cogit ſicut fit in iudicio ſeculari p forefactis. ⁊ illa nō eſt ꝓprie ſacramentum.

¶ Quarto diſtinguitur penitentia in actualem ⁊ habitualē. Actualis eſt qua homo actualiter ſatiſfacit pro pctīs cōmiſſis. ⁊ ad illā nō quilibet homo tenetur. ſed ſolus pctōr. Habitualis eſt quedam deteſtatio vel diſplicentia de pctō cōmiſſo ſcʒ ſi ſit cōmiſſum. vel qđ poſſit cōmitti ſi non ſit cōmiſſum ⁊ ad illā quilibet homo tenetur ſiue ſit in peccato. ſiue non.

¶ Ad quartū reſpōdetur ſm ſcm̄ Thomā ꝙ per pnīam abſoluit pctōr a pctō. reſtituit eccleſie. recōciliat chriſto bonis ſpūalib⁹ ditatur. de filio diaboli filius dei efficit. ⁊ padiſus apitur ei. Iteʒ pnīa angelos letificat impios iuſtificat. amiſſa bona reuocat. ⁊ ad vitam eternam inuitat.

¶ Ad quintū reſpōdetur ꝙ pnīa multis de cauſis debet fieri cito. Prima eſt qꝛ diu expectauimus. Scđa eſt qꝛ ad magna vocamur ſcʒ ad eternam gl̄am. Tercia ne ab eternis nupcijs excludamur. pʒ exemplariter in euāgelio de qnqʒ fatuis ꝟginib⁹. Quarta ne ab hoſtib⁹ impediamur Quinta propter penas cōpellentes. Sexta ne blande decipiamur vt aues p aucupem. piſces p piſcatorem. Septima ne morte preueniamur. Octaua ne conſuetudine teneamur. Conſuetudo enim eſt altera natura

¶ Ad ſextū rn̄det ꝙ in multis apparet dei miſericordia. qꝛ ſm ſcm̄ Thomam. Deus pctōres patienter expectat. benigne recipit vlciſci diſſimulat. a piculis liberat. grām donat. datā multiplicat. multiplicatam cōſeruat. cōſeruatam in celo nunciat. offenſam dimittit. peccati poſt remiſſionem non meminit. errātes a ſe reducit. euntes ad ſe cōducit. cadentes erigit. ſtantes tenere nō deſinit. ⁊ finaliter pſeuerātes in gloriam inducit

.i. ſequētia. id eſt ſpes ⁊c. .i. obſeruāda a te pctōre

Et ſunt hec quinqʒ tenenda tibi.

remiſſio pctōꝝ contritio cordis .i. confeſſio peccati.

Spes venie. cor contritum. cōfeſſio culpe

id eſt ſatiſfactio penalis .i. vitatio peccati

Pena ſatiſfaciēs. et fuga nequitie.

¶ Conſequēter in iſta parte auctor magis ſpecialiter determinat doctrinam predictā ⁊ hoc per doctrinas ſpeciales. Et diuiditur iſta pars. nam primo oſtēdit q̄ ſunt neceſſaria facienti verā penitentiā. Scđo oſtendit q̄ ſunt ſibi vtilia ibi. Sperne voluptates. Prima adhuc diuiditur in duas Nam primo oſtendit que debet penitens neceſſario tenere reſpectu ſui. Scđo reſpectu pximi. ibi. Ut dimittaris. Dicit primo ſic. ꝙ hec quinqʒ ſunt tibi tenenda in perfecta penitentia. ſcʒ ſpes. venie. contritio cordis. confeſſio oris ac peccatorum ſatiſfactio. ⁊ fuga peccatorum.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 G 79

¶ Circa textum dubitat̃

¶ Primo quid ſit ſpes. ¶ Secũdo quotuplex ſit ſpes. ¶ Tercio quid ſit contritio ¶ Quarto quid ſit cõfeſſio ¶ Quinto quotuplex ſit cõfeſſio ¶ Sexto q̃d ſit ſatiſfactio. ⁊ qd̃ ſint ꝑtes ſatiſfactionis

¶ Ad p̃mũ reſpondetur ꝙ ſpes ſic deſcribit̃. Spes eſt certa expectatio future btitudinis ex dei grã ⁊ meritis ꝓprijs proueniẽs. vel ſic. Spes eſt audacia mẽtis de largitate dei cõcepta habẽdi vitã eternã per bona merita. Ex quibus definitionibus primo ſequitur ꝙ non eſt ſpes de p̃terito. neqꝫ de pñti vt preſens eſt. ſed ſolum de futuro. Secũdo ſequitur ꝙ non eſt ꝓprie ſpes de malo. ſed tm̃ de bono. Tercio ſequitur ꝙ non de quolibet bono eſt proprie ſpes ſed ſolum de futura beatitudine.

¶ Ad ſcd̃m reſpõdetur ꝙ duplex eſt ſpes. ſcȝ ſpes ſuffragioꝝ que fit reſpectu btõꝝ. ⁊ ſpes penitẽtie vel ꝓprie auctoritatis q̃ fit reſpcũ dei. vñ ſaluati nõ hñt ſpem nec etiã damnati. ſed ſolũ hoĩes in eccl'a militãte ꝓprie habent ſpem. ⁊ etiã aĩe in purgatorio exiſtẽtes. vñ illa ſpes q̃ fit reſpcũ dei ẽ triplex ſcȝ ſpes venie ꝑ pctõꝝ remiſſionẽ. de qua intelligit̃ lrã. ſpes grẽ ꝑ diuine grẽ ſuſceptõem. ⁊ ſpes glorie ꝑ cõſecutõem eternorũ gaudiorum

¶ Ad terciũ dubiũ reſpõdet̃ ꝙ cõtritio ſic deſcribit̃. Cõtritio ẽ dolor volũtarie aſſumptus ꝑ pctĩs cũ propoſito cõfitẽdi ⁊ ſatiſfaciẽdi. ⁊ differunt cõtritio ⁊ attritio. nam attritio eſt q̃dam diſplicẽtia de peccato cõmiſſo. ſed nõ eſt ꝑfecta. Sed cõtritio eſt ꝑfecta diſplicẽtia. vñ nõ quilibet dolor eſt cõtritio ꝓut cõtritio hic capit̃ immo nec quilibet dolor pro pctĩs ẽ cõtritio. Vñ duplex eſt dolor pro pctĩs. quidã eſt naturalis. ⁊ ille non ẽ meritorius qꝛ hoc procedit ex dictamine recte rationis. Alius ẽ volũtarius et actualis qui procedit ex voluntate libere aſſumente dolorem cum propoſito confitendi ⁊ ſatiſfaciendi

¶ Ad quartum reſpõdet̃ ꝙ cõfeſſio ſic deſcribitur ſcd̃m Auguſtinũ. Cõfeſſio eſt ſermo ꝑ quem morbus latens ſpe venie aperitur. Item ſic ſcd̃m Gregoriũ. Confeſſio eſt pctõrum detectio. Sed ſm aliquos. Cõfeſſio ẽ apertiſſima coram ſacerdote peccatorum declaratio

¶ Ad quintũ reſpõdetur ꝙ duplex eſt cõfeſſio. quedam eſt mẽtalis que fit ſoli deo. ⁊ illa eſt de iure naturali. Alia eſt vocalis que fit homini ex ore ⁊ illa eſt de iure poſitiuo ſiue ordinato

¶ Ad ſextũ ⁊ vltimũ reſpõdetur ꝙ ſatiſfactio ſiue ſatiſfacere ſm Auguſtinũ ſic deſcribit̃. Satiſfactio vel ſatiſfacere ẽ cauſas pctõꝝ extinguere vel extirpare ⁊ eoꝝ ſuggeſtionibꝫ aditum id eſt acceſſum nõ indulgere. ſic ꝙ homo habeat firmum ꝓpoſitum peccata confeſſa nunqꝫ cõmittere neqꝫ qua alia. Et ſunt ꝑtes ſatiſfactionis duplices. qꝛ quedam ſunt p̃ncipales ⁊ ſunt tres ſcȝ orõ ieiunium ⁊ elemoſyna. ⁊ quedã ſunt ſecũdarie ⁊ minus p̃ncipales vt ſunt ꝑegrinationes vigilie caſtigatões diſcipline ⁊ huiuſmodi. Et ille ꝑtes ſecũdarie reducũtur ad p̃ncipales nã omnia carnem affligentia reducuntur ad ieiuniũ. omnia vero ſpiritualia ad orõem ⁊ opa miſericordie ad elemoſynam. Finaliter ſciendum ꝙ duplex eſt fuga. ſcȝ fuga fugiendi. ⁊ fuga fugandi. ⁊ ſm hoc dicit̃ a fugo as are. vel a fugo is ere

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 G 79

et vtramqꝫ fugã habebit penitẽs. habebit em̃ fugã fugãdi pctã. ꝛ h̃ p cõ
feſſorẽ. Scðo hẽbit fugã fugiẽdi reſpcũ pcti ꝯmittẽdi vt illi' qꝺ poſſit cõ/
mitti. i. hrẽ firmũ ꝓpoſitũ ãplius nõ faciẽdi hoc pctm̃ nec aliqꝺ ſimile.
vt pctã tua dimittant tibi maleſcõꝛibꝫ tuis tibi facta indulge

Vt dimittaris aliꝭs peccata remitte
hominibꝫ emẽdabis hoĩes ipm̃ offendiſſe cõfiteris
Hiſqꝫ ſatiſfacias quos te leſiſſe fateris

¶ In iſta particula oſtendit auctoꝛ q̃ ſunt neceſſaria penitenti reſpcũ ꝓ/
ximi. Et ponit duas doctrinas dicens ꝙ tu peccatoꝛ q̃ facis vel facere vis
penitentiam. debes remittere aliꝭs qui tibi malefecerunt. Secunda do/
ctrina eſt ꝙ ſatiſfacies illis quibus tu malececiſti

¶ Circa textum dubitat̃

¶ Primo quid ſit pctm̃ Scðo q̃ ſit dr̃ña inter pctm̃ ꝛ delictũ Ter/
cio a quo ꝛ vbi incepit pctm̃ Quarto qualiter hõ cecidit in peccatũ
Quinto vtrũ damnati in inferno poſſunt peccare Sexto quare debe/
mus remittere malefactoꝛibus noſtris peccatum

¶ Ad p̃mũ dubiũ reſpondet ꝙ pctm̃ ſm Auguſtinũ ſic deſcribit. Pctm̃
eſt volũtas retinẽdi vel cõſequẽdi qꝺ iuſticia vetat. Vel ſm eundẽ. Pec/
catum eſt ſpꝛeto naturali bono ꝛ immutabili. rebꝫ mutabilibꝫ adherere.
Vel ſm eundẽ. Pctm̃ eſt oĩe dcm̃ vel factũ vel cõcupitum cõtra legem
dei. Item ſm Ambꝛoſiũ. Pctm̃ eſt p̃uaricatio legis diuine ꝛ inobedien/
tia p̃ceptoꝛũ dei. Ex iſtis definitõibus ſeqtur. Primo ꝙ pctm̃ p̃ncipali/
ter ẽ in volũtate mala vl' ex ea ꝓcedit pctm̃ volũtariũ. Vñ dicit Seneca
ꝙ omne pctm̃ eſt actio volũtaria. Scðo ſequitur ꝙ pctm̃ eſt cõtra iuſtici
am ex eo ꝙ penitẽtia ꝓcedit ex dictamine iuſticie. Tercio ſeqtur ꝙ iuſte
pctõꝛ pro pctis meriet penas. qꝛ nullus ẽ ꝓꝓꝛie ꝛ iuſte puniendus niſi ꝓ
actione mala. nec etiã p̃miãdus niſi ꝙ actõe bona. Quarto ſeqtur ꝙ oẽ
pctm̃ fit cõtra legem vel p̃cepta dei. Quinto ſequitur ꝙ in omĩ pctõ ꝛ p̃
cipue moꝛtali eſt dimiſſio dei. ꝛ adheſio rerum mutabilium

¶ Ad ſcðm reſpondetur ꝙ peccatum duobus modis cõmittitur. ſcꝫ faciẽ
do malum ꝛ dimittendo bonum. ꝛ p̃mum ꝓꝓꝛie dicitur peccatum. ſecun/
dum vero delictum quaſi derelictum. Alia differentia eſt. qꝛ derelictum ẽ
ignoꝛanter commiſſum. Sed peccatum eſt ſcienter commiſſum. Iſta ta
men differentia non obſtante vnum ſepe ponitur pro reliquo

¶ Ad terciũ reſpõdetur ſm mgrm̃ ſententiaꝝ. libꝛo ſcðo ꝙ pctm̃ oꝛigi/
nem ꝛ cauſam ſuam traxit in bono. qꝛ ante p̃mum pctm̃ non erat aliqꝺ
malum. Et hoc pꝛobat ſic. qꝛ cum peccatum oꝛiginem ꝛ cauſam habuit
hoc fuit ex bono aut ex malo. nõ ex malo qꝛ añ peccatũ nõ erat aliqꝺ ma
lũ. vñ oꝛiretur. ergo oꝛtum eſt ex bono ſcꝫ ab angelo qꝛ angelus ſcꝫ luci
fer ante pctm̃ non erat niſi bona creatura vel creatura dei. Ex quo etiam
patet vbi incepit. qꝛ incepit in celo vbi ſummus angelus ꝛ pꝛimus ſcꝫ lu
cifer fuit qui pꝛimum peccatum commiſit cum extollendo ſe dixit. Ponã
ſedem meam in aquilone et ſimilis ero altiſſimo

¶ Ad quartū respondet' q hō cecidit in pctm̄ diabolo suggerente. carne delectante. ⁊ aīa consentente. Vñ aīa consentiens committendo in obedientiam totā naturam humanam corrupit. vt habetur Gen. iij. caplo

¶ Ad quintum respondetur q damnati non possunt peccare quia nō possunt aliquid mereri. quia nullus meretur nisi in hac vita. Nec etiā saluati peccare possent. Et sic dicatur q angeli prius peccauerunt ⁊ ceciderunt vt ptz de Lucifero. ergo videtur q adhuc poterint peccare ⁊ similiter sancti. Adhuc respōdetur negādo cōsequentiam. qꝛ angeli iam sunt ita cōfirmati in charitate christi q non possunt velle malum. vel voluntatem in malum vertere. ⁊ sic pariformiter dicendum est de sanctis

¶ Ad sextum respondetur q nos debemus alijs remittere mala nobis illata. vt deus remittat nobis pctā ⁊ hoc petimus in orōe dñicali. vñ dicimus Dimitte nobis debita nrā sicut ⁊ nos dimittimus ⁊c. nam si nō dimittimus debitoribꝫ nostris. tūc petimus iudicium nostꝝ. qꝛ tūc petimꝰ q deus non dimittat nobis debita nostra. ⁊ ergo errant qui volunt orationem dominicalē corripere ⁊ meliorare dicentes. Dimitte nobis debita nostra melius q̄ꝫ nos dimittimus debitoribus nostris.

cōtemne delitias carnis illicitas. i. visiones vanas
Sperne voluptates. ludos. spectacula mundi
derelinque malum socium strepitum
Desere consortē prauū. populiqꝫ tumultum
occultas orōnes misericordie diligito
Secretasqꝫ preces ⁊ opus pietatis amato

¶ In ista pte auctor ostēdit q̄ sunt vtilia confitenti ⁊ penitenti. et pͥmo sunt fugienda ab eo. scdo q̄ sunt acceptāda. ibi. Secretasqꝫ preces. ⁊ dicit tu penitēs debes spernere voluptates ludos ⁊ publica spectacula mundi ⁊ malum socium ⁊ tumultū populi. tūc ibi Secretasqꝫ p̄ces. dicit q tu penitens debes amare secretas preces ⁊ opera pietatis

Circa textum dubitatur

¶ Primo q̄re uolupras sit spnenda ¶ Scdo q̄re ludi sunt spernēdi. et vtrū impediāt pniaꝫ ¶ Tercio q̄ sunt seruāda circa ludos ¶ Quarto q̄re spectacula mundi sunt spernenda ¶ Quinto quare penitens debet fugere malum sociū ¶ Sexto quid nocet penitenti tumultus populi.

¶ Ad pͥmum dubiū dicit' q voluptas multis modis est spernēda a quolibet hoīe ⁊ p̄cipue penitēti. Primo qꝛ nocet naturalibꝫ. qꝛ dr Boe. scdo de cōsolatōe phie. paucis em̄ ac mimis natura cōtenta ē. Et ideo cōiter dr q gula plures hoīes interficit q̄ꝫ gladius ꝓpter hec. qꝛ sequi videmus ex gula ⁊ voluptatibꝫ graues ⁊ mirabiles infirmitates. Scdo nocet voluptas quantū ad deū. qꝛ cum sit peccatū mortale est cōtra p̄ceptū. Tercio nocet q̄ꝫtum ad aīam. qꝛ grauia pctā inde sequi solent. vt accidia. luxuria et huiōi. Quarto nocet pximo. qꝛ paupem priuat nutrimētis. possint em̄ illa superflua dari pauperibus ad eorum nutrimentum

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 G 79

¶ Ad ſcd̄m reſpõdetur ꝙ duplex eſt ludus ſcꝫ diuinus. vt ludus organo
rū ⁊ cantus eccleſie quibꝰ diuinū officiū ꝑagiť Alius eſt ludus nō diuinꝰ
ſed magis ſecularis. ⁊ ille eſt duplx̄. ⁊ quidā eſt lucrās pecuniarū vel reꝝ
vt ludus taxillorū aleaꝝ ⁊ globoꝝ. ⁊ iſte ludus lucrans ē duplex. qꝛ qͣdaꝫ
committiť fortune. vt ludus taxilloꝝ. ⁊ quidā eſt q̇ regitur ꝑ intellectum
humanū vt eſt ludus ſcacoꝝ. Alius ē ludus nō lucrās ⁊ iſte etiā eſt duplx̄
quia quidam fit ꝓpter deductōem tꝑis vt in inſtrumētis muſicalibꝰ. qͣdaꝫ
fit ꝓpter vanā gloriā. vt ludus theatralis ludus lancearū. ⁊ iſti ludi thea
trales ſunt prohibiti. Similiter lucritiui pecuniarū vel rerū. ac etiaꝫ illi
ludi qui cōmittuntur fortune. Admittūtur tamē ſcḋm leges aliqui ludi lu
cratiui. ſi fiant ꝓ ꝯmeſtibilibus dummō fiant ad modicam ſummā. ⁊ nō
ducatur conſuetudinem. Unde ludi theatrales. ſunt ꝓhibiti. vt ſunt lu/
crationes publice. torneamenta. haſtiludia vel huiōi. Primo qꝛ fiūt ma
le ⁊ indebite ſcꝫ cum peccatis. Scd̄o qꝛ fiūt malo fine ſcꝫ ꝓpter vanā glo
riā ⁊ laudem mūdi. Tercio qꝛ multa mala inde ſequūtur. ſcꝫ homicidia.
ire. inuidie. ſuꝑbie ⁊ huiōi. Ex quo ſeqͥtur. ꝙ ludi ſunt ſꝑnendi a penitēte
etiā ꝙ ludi impediūt pn̄iam. qꝛ auertūt hoīes a ꝯtritōe cordis q̄ eſt maxi
me nccāria penitēti. ⁊ ergo ludi moderati q̇ nō variarēt mentē penitētis.
ſꝫ fierēt ſolū ad refocillatōem vł recreatōem ſpirituū vitaliū pn̄t fieri
¶ Ad terciū reſpōdeť ꝙ tria ſunt ſeruāda in ludo. Primū eſt ꝙ non fiat
cū verbis turpibꝰ vel nociuis qꝛ ſi fieret circa ꝟba vel facta mortalia tūc
eſſet peccatum mortale. Secūdum eſt ꝙ in huiuſmodi ludis nō fiat inti/
ma delectatio que ludentē a deo auertere poſſet. ſed a ꝓpoſito penitendi.
Terciū ꝙ ludus cōgruat ꝑſone loco ⁊ tꝑe. quia ſi alias eſſet. veniale pec/
catum propter circumſtantias aggrauantes fieret mortale.
¶ Ad quartū reſpōdeť ꝙ ideo ſpectacula mūdi ſunt ſpernenda. qꝛ in ſe ma
la ſunt vt dcm̄ eſt in ſcd̄o dubio. etiā qꝛ inducunt circūſtātes ad lapſuꝫ. ſcꝫ
ad laſciuiā vel crudelitatē. cui circūſtantes videntur cōſentire.
¶ Ad qͥntū rn̄detur ꝙ quilibet ⁊ ſpūaliter penitēs debet dimittere maluꝫ
ſociū. ⁊ hoc ideo qꝛ malus ſocius ꝑ mulas ſuggeſtiones inducit alium ad
peccandū frequēter qḋ nō faceret ſi careret illo malo ſocio. Et ꝑ oppoſitū
quilibet debet habere bonū ſociū cui ſua ſecreta reuelet q̇ retrahat eum a
vicijs. vt vult Boetius in libro de diſciplina ſcholariū. Etiam docet hoc
pſal. Cum ſancto ſanctus eris. cum peruerſo peruerteris
¶ Ad ſextū reſpōdeť ꝙ tumultus ⁊ ſtrepitus ꝑpli nocent penitenti. qꝛ re
mouēt ipm̄ a penitētia. qꝛ vt vult ph̄s in de ſenſu ⁊ ſenſato. motus maio/
res expellunt minores. ergo motus vel ſtrepitus populi exteriores exclu
dunt motus interiores ſcꝫ penitentie ⁊ deuotionis

id eſt cuncta delicta — defleāt — purus dolore de peccatis

Omnia peccata plangat contritio vera

id ē inqͥrēs lōgitudies pccōꝝ qͥbꝰ in qͥbꝰ tꝑibꝰ cum quibꝰ mēbris.

Scrutās etates ſenſus loca tempora membra

defleas — .i. pctā prius facta non habens ꝓpoſitū facere. i. q̄ dērēt facere

Deplorans acta nolens committere flenda

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 G 79

deſleas pctã oblita cũ pctis fc̄is peccatis neglectis

Plãgas amiſſa cũ cõmiſſis ⁊ omiſſis

ſcʒ plangas id eſt proximũ tuum defraudaſti

Offen ſaq̄ʒ dei ꝙ fratrem damnificaſti

¶ In iſta ꝑte ſpẽaliter determiat de cõtritõe. Et diuidit. Nã ꝑmo oñdit in gñali q̄d debemus deplãgere in cõtritõe. Scd̄o q̄s circũſtantias debemus aduertere circa pctm̄ in cõtritõe. ibi. Scrutãs etates. Tercio oſtendit in ſpẽali de q̄bꝫ ſit habẽda cõtritio. ibi Deplorãs acta. Sꝫ legũtur ꝑtes ſimul. Et dt̄ ꝑmo ſic. ꝙ hñs verã cõtritõem de pctis ſiue in quo ē ꝟa cõtritio dꝫ deplãgere oĩa pctã ſimul. ⁊ inq̄rere etates. hoc ē q̄ꝫ diu hõ ſtetit in pctis. ⁊ ſenſus cũ q̄bꝫ peccauit. ⁊ loca in q̄bꝫ peccauit. ⁊ tp̄a in q̄bus tp̄ibꝫ. ⁊ mẽbra q̄bꝫ pctã ꝑpetrata ſunt. ⁊ dꝫ velle amplius non cõmittere ea. ⁊ debet deplãgere ea pctã q̄ ſunt lapſa de memoria. ⁊ pctã cõmiſſionis et omiſſioĩs. ⁊ ꝙ ſepe deũ offendit ꝑ pctã ⁊ ꝙ damna ꝓximo intulit

¶ Circa textum dubitat̃

¶ Primo q̄s poſſit facere contritõem. Scd̄o quare magis delet̃ peccatũ ꝑ contritõem q̄ꝫ ꝑ aliũ actũ aĩe. Tercio vtꝝ ꝓ q̄libet debeat eſſe cõtritio Quarto q̄re cõtritio debeat deplãgere oĩa ſimul Quinto q̄re illa que ponũtur in lrã hic ſcʒ etates ſenſus ⁊c̄. ſunt ꝑſcrutãda. Sexto que pctã dicuntur amiſſa que omiſſa ⁊ que commiſſa

¶ Ad ꝑmũ reſpõdetur ꝙ in cõtritione ſunt tria tenẽda ſcd̄m ſcm̄ Thomã ſcʒ actus doloris. forma grẽ eliciẽtis in actum. ⁊ effectus meriti ſufficiẽtis propter defectum ꝑmi cõtritio nõ eſt in bonis. q: in eis nõ eſt actus doloris. ꝓpter defectũ ſcd̄i contritio nõ eſt in damnatis. q: in eis nõ eſt forma gratie ꝓpter defectum tercij contritio nõ eſt in purgatorio. q: aĩe in purgatorio nõ ſunt in ſtatu merẽdi. ex quo ſequitur reſponſio ad dubium ſcʒ ꝙ contritio fit ſolum in hominibus preſentis vite.

¶ Ad ſcd̄m reſpõdet̃ ꝙ hec eſt ratio. q: in omni peccato eſt delectatio vel complacentia trahens hoĩem a deo. ⁊ q: cõtraria cõtrarijs curantur. ergo actus delens peccatũ debet facere penitẽtiã vel diſplicentiã peccatorũ trahentem ad deum. ⁊ ſic eſt in contritione. ergo magis per contritionem q̄ꝫ per alium actum anime deletur peccatum

¶ Ad terciũ reſpõdetur ꝙ triplex eſt peccatũ ſcʒ originale. veniale ⁊ mortale. Pro pctõ originali non oportet fieri contritõem. q: per contritõem nõ deletur ſed ꝑ baptiſmum. Nec pro pctõ veniali debet fieri niſi vna generalis contritio ſi nõ ſit nimis ductũ in conſuetudinem. vel non habeat circũſtantias aggrauantes. Sed pro peccato mortali debet fieri ꝑfecta penitentia ⁊ ſpecialis confeſſio quo ad omnes partes penitentie

¶ Ad quartũ rñdet̃ ꝙ hoc ē verꝫ q: oĩpotẽs deus nõ dimittit vnũ pctm̄ mortale abſq̄ʒ alio. ⁊ de iſto videbit̃ poſtea. Vñ metriſta dt̄. Larga dei pietas veniam nõ dimidiabit Aut nihil aut totũ te lachrymãte dabit

¶ Ad quintũ reſpõdetur ꝙ iſta ſcʒ etates ſenſus ⁊c̄. ſunt perſcrutanda. quia aggrauant peccata. vt dicetur ibi. Aggrauat ordo locus.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 G 79

¶ Ad ſextum reſpondetur ꝙ duplex diſtinguit pctm̄. ſcʒ cōmiſſionis quo
peccatoꝛ malū cōmiſit. ⁊ omiſſionis, quo homo dimiſit bonū ad qd̓ tene
bat. ⁊ vtrūq; pt diſtingui. qꝛ qd̓dam eſt amiſſum. id eſt deletū a memoria
de quo debet fieri ↄtritio ⁊ cōfeſſio in generali. aliud ē in memoria de quo
debet fieri cōtritio ⁊ cōfeſſio in ſpeciali. Nota ſequentia.

ꝙ cōfitēs nō mentiat ꝙ nō diuidat tua mundo corde
Vera ſit integra ſit ⁊ confeſſio munda
velox cum ſpe aſſidua cū humilitate volūtaria manifeſta.
Sit cita. firma. frequēs. hūilis. ſpōtanea nuda
de ꝓꝓrijs pctis plena cū cōtritōe. i. tarda in ꝓlatōe ſine fraude
Propria. diſcreta. lachrymoſa. moroſa. fidelis

¶ In iſta pte auctoꝛ ſpēaliter determīat de cōfeſſione. Et diuiditur in ſex
partes. In pma oſtēdit qualis debet eē ↄfeſſio. In ſcd̓a qb͛ medijs dʒ fie
ri cōfeſſio. In tercia cui debet fieri. In qrta determīat de qb͛ pctis dʒ fie
ri cōfeſſio. In qnta q̄ ſunt circūſtantie aggrauātes pctā. In ſexta oſtēdit
quō imponēda ſit penitētia cōfitēti. ptes patebūt. Dicit pmo ſic. ꝙ cōfeſ
ſio debet eē vera ⁊ integra. pura / mūda velox ſubitanea ꝓpter piculū moꝛ
tis. firma. frequēs. humilis. ſpōtanea id eſt volūtaria. nuda. i. manifeſta. p
pria id eſt de ꝓꝓrijs pctis. cū diſcretione lachꝛymoſa id eſt doloroſa. moro
ſa id eſt tarda in ꝓlatione. ⁊ fidelis id eſt verax

¶ Circa textum dubitat

¶ Primo qn̄ debet fieri cōfeſſio ¶ Scd̓o qd̓ ꝓdeſt cōfeſſio generalis.
Tercio in qbus caſibus iterāda ſit confeſſio ¶ Quarto vtrū poteſt dimi
diari ¶ Quinto vtruʒ ne vnus confeſſoꝛ poteſt audire confeſſionē ⁊ alter
abſoluere ¶ Sexto q̄ ſit ratio illoꝝ que ponūtur in textu

¶ Ad pmū dubiū reſpōdet ꝙ ſm iura ex ſtatuto matris eccl̓e. qlibet qui
peruenit ad ānos diſcretōis dʒ ad minus ſemel in anno ſcʒ in paſcha cōfi
teri oīa pctā ſua ꝓꝓrio ſacerdoti ⁊ cōicare. niſi forte ad tps abſtineat de cō
ſilio ſui ſacerdotis. Sūt tn̄ ſex caſus in quib͛ ſm doctores tenet ſtatim qs
cōfiteri pctm̄ moꝛtale. Primus eſt qn̄ aliqs timet poſtea nō habere opoꝛ
tunitatem cōfitendi. Scd̓s eſt qn̄ quis eſt cōſtitutus in articulo moꝛtis
Tercius qn̄ quis ſe exponit actui piculoſo ad moꝛtē. vt in bello vl̓ in na
uigationib͛. Quartus eſt quando quis debet cōmunicari. Quintus eſt
quando quis debet miniſtrare ſacramentū aliquod. Sextus eſt qn̄ quis
debet facere actum ſolēnem in eccleſia. legere euangeliū vel epiſtolā ſolē/
niter. quia immundus nō debet eſſe preco id eſt nūctus verbi dei

¶ Ad ſcd̓m rn̄det ꝙ cōfeſſio gn̄alis valet ad tria. Primo ad remiſſionem
peccatoꝝ venialiū. vn̄ licet ſm mgrm̄ ſniaꝝ. libro. iiij. Pctā venialia con
fiteri qs debeat. ⁊ ſpēaliter illa q̄ ſunt frequēter iterata. tamē nō eſt necca/
rium in ſpeciali de omnib͛ confiteri cū ſint infinita. ſed pro eis debet fieri
confeſſio generalis. Scd̓o valet cōfeſſio generalis ad remiſſionē pctōꝝ a
memoria lapſoꝝ. qꝛuis etiā ſint moꝛtalia ſi nō habentur in memoria. Si

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 G 79

tamen poſt ea redirent ad memoriam deberent dici in ſpeciali. Tercio va
let ad inſtructionem rudium vt ſciant diſcernere inter diuerſa peccata. qꝛ
alias rudes facta non reputarent peccata.

¶ Ad tercium reſpōdeť ꝙ cōfeſſio peccati ꝑus in ſex caſibꝫ eſt iterāda Pri
mus eſt quando confeſſor cui peccator confeſſus eſt fatuus eſt vel impe/
ritus Scđs caſus eſt qñ penitens cōtēpſerit ſatiſfactōem ſibi iniunctā
vel ſi oblitus eſt eam ſi tamen eam ſciret ⁊ adhuc implere vellet. nō opor
teret de nouo cōfiteri. Tercius caſus eſt ſi confeſſor nō haberet abſoluen
di auctoritatem ⁊ mittat eum ad ſupiorem. tūc ſi ſupior exigat oportꝫ eū
de nouo confiteri. Quartus caſus eſt. quando q̇s ficte venit ad confeſſio/
nem ſine ꝓpoſito abſtinendi. ſed cum ꝓpoſito peccatum iteꝝ committēdi
Quintus eſt quando aliquis dimidiat confeſſionem omittens ſcienter a
liquod pctm̄ mortale. Sextus eſt quando quis dubitat de confeſſione an
fecit confeſſionem alicuius peccati mortalis vel non.

¶ Ad quartū reſpōdetur ꝙ non. vñ habemus ſimile in medicina corpali
nā ſicut ad ſanitatem corpis medicus non ſolum cognoſcit vnū morbū
ſed omnes. ⁊ totā diſpoſitionē ⁊ cōplexionem infirmi. qꝛ alias poſſet pro
vna parte corpis dare talem medicinā. ꝙ pro alia pte corrūperetur ſicut
pro vna ſanaretur. ⁊ hoc venit ꝓpter diuerſitatem morbi. Sic pariformi
ter eſt de medico ſpūali id eſt de confeſſore qui debet omnia peccata ſimul
ſcire. quia alias poſſet dare remediū contra vnum pctm̄ quod non vale/
ret ad aliud ſed magis fortificaret. Etiam ſicut ex vno morbo ita bñ mo/
ritur homo ſicut ex multis. Sic etiam ita bene cōdemnatur anima pro
vno peccato mortali ſicut pro multis

¶ Ad q̇ntū rūdeť ſꝫ Guilhelmū. ꝙ vnus cōfeſſor nō dꝫ audire ꝯfeſſionē
et alter abſoluere qꝛ ſacramentū nō eſt diuidendū. Vñ nō poteſt bñ medi
cus dare remediū de vulnere vel morbo ſibi ignoto licet alteri ſit notum.

¶ Ad ſextū reſpōdetur ꝙ cōfeſſio debet eſſe vera. ita ꝙ homo nō mentia
tur ⁊ ſibi nō aſſcribat pctm̄ qđ non fecit. nec etiam minus dicat q̄ꝫ fecit.
Secundo debet eſſe integra vt patuit in dubio precedenti. Tercio debꝫ
eſſe munda. ꝙ fiat puro ⁊ mundo corde. quia contraria contrarijs curātur
Quarto debet eſſe velox. id eſt ſtatim cum homo peccauit. quia quanto
diutius vulnus manet ſine remedio. tanto magis fit putridum. Quin/
to debet eſſe firma. id eſt cum firma ſpe de remiſſione peccatorum. vel fir
ma id eſt fortis. ſic ꝙ homo non redeat ſtatim ad peccatum. Sexto debꝫ
eſſe frequens quia quotiens quis cadit. totiens debet reſurgere peccatoꝛ.
Octauo debet eſſe ſpontanea quia peccatum fuit voluntarium. Nono
debet eſſe nuda. quia quanto magis nude vulnus oſtenditur medico. tan/
to melius remedium poteſt a ꝓponere. Decimo debet eſſe de proprijs
peccatis. id eſt non de peccatis aliorum. Undecimo debet eſſe diſcreta ſic
ꝙ homo diſcrete dicat circumſtantias peccatorum. Duodecimo debet
eſſe lachrymoſa. id eſt cum contritione. vt prius patuit. Decimotercio
debet eſſe moroſa. id eſt tarda. ſic ꝙ confeſſor non defraudetur per celeri/
tatem verborum. Decimoquarto debet eſſe fidelis. id eſt cum fide chriſti
ana. vt dicetur ibi. In primis querat. Et iſtud idem patet in his verſibꝫ.
Sit ſimplex humilis confeſſio pura fidelis. Uera frequens nuda diſcre/

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 G 79

ra libens verecunda. Integra ſecreta. lachrymabilis accelerata. Fortis et accuſans et ſit parere parata.

id eſt pniam agas pfcē veraciter peccatorem
Peniteas plene ſi vere peniteat te
.i. nō ꝯfitere .i. nunciū p nō ⁊ et .i. lrās ꝯfitere in ꝓpria pſona
Non per legatum nec per breue. ſed refer ipſe
ſacerdoti cōdolēti magis intelligenti enarra .i. melius viuenti
Compatienti plus ſapienti dic meliori
diuerſis ſacerdotib⁹ vtile eſt ſcꝫ tibi peccata tua
Preſbyteris multis prodeſt ſi cōfitearis
pñtia ſacerdotis abſit manifeſta ſocio tuo.
Copia preſbyteri ſi deſit pande ſodali
tui p ſicut .i. vulnera tue taliter peccata manifeſtes
Corpis vt maculas anime ſic crimina pandas

¶ In iſta pte oñdit qbus medijs debeat fieri ꝯfeſſio. dicēs q tu pctōr debes plenarie penitere de omib⁹ pctis. ⁊ nō debes reuelare pctā p aliquem nunciū vel p lrās. ſꝫ ꝓprio ore debes ꝯfiteri. tūc ibi. Cōpatienti. Dicit q confeſſio debet fieri ſacerdoti cōpatienti ⁊ intelligēti ac bene viuenti. ⁊ dicit vltra q expedit pro ſalute aīe multis pſbyteris ꝯfiteri. ⁊ ſi deficiat ſacerdos nec poſſit acquiri aliquis. tunc confeſſio poteſt fieri ſocio. Etiā tu debes manifeſtare crimina cordis. ſicut vulnera cordis.

¶ Circa textum dubitatur

¶ Primo vtꝝ ꝯfeſſio valeat p nunciū vł p lrām ¶ Scdo qre hō dꝫ cōfiteri ſacerdoti ¶ Tercio qre dꝫ fieri ſacerdoti ꝯpatiēti ¶ Quarto vtꝝ qs pōt ꝯfiteri alteri ſacerdoti q̄ ſuo ꝓprio curato ¶ Quito vtꝝ aliquis pōt confiteri laico ¶ Sexto quomodo intelligenda ſit lrā corpis vt maculas

¶ Ad pmum dubiū reſpōdeṫ ſm Thomā p hec vba. q cōfeſſiofacta per nunciū vł per lrām licet ſit quoddam bonū opus ⁊ meritoriū tñ in q̄ꝫtuꝫ eſt ſacramentū nō debet ſic fieri. qꝛ determinatā habet materiā ſcꝫ actuꝫ ſermonis quo conſcientia hominis manifeſtari conſueuit

¶ Ad ſcōm reſpondetur q ideo confeſſio debet fieri ſacerdoti. quia ſacerdotes poſſunt peccatorem abſoluere a peccatis. ex quo eis commiſſe ſunt clauēs eccleſie

¶ Ad terciū reſpōdeṫ q pctōr debet ꝯfiteri ſacerdoti ꝯpatienti. qꝛ cōpaſſio ſacerdotis inducit pctōrē ad deuotōeꝫ. ⁊ facit ne pctōr terreaṫ. vt ſic ppter terrorē omittat ſciēter aliqd pctm̄ mortale. Et debet cōfiteri ſapiēti intelligēti pctā ⁊ grauitates pctōꝝ. qꝛ medicus neſcius nō pt bñ dare remediū egroto. Etiā debet cōfiteri ſacerdoti bono ⁊ bñ viuenti. qꝛ mali ⁊ iniuſti cōfeſſores ſunt ceci ⁊ ductores cecoꝝ. ⁊ ſic ex vtraqꝫ pte in foueam eterne damnatōis cadūt vt ſolet etiā dici in his metris. Si cecus cecum conatur ducere cecum In foueam ductor primus cadit inde ſecutor

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 G 79

¶ Ad qnartum reſpondetur ſm Hoſtienſem ꝙ decem ſunt caſus quibꝰ aliquis poteſt confiteri alteri ꝙ̄ ſuo ꝓprio pſbytero. ¶ Primus eſt quando ꝓprius curatus eſt impitus. ſic ꝙ nō pōt ſane cōſulere ſuo parrochiano petēda eſt tamē licētia. quā ſi nō obtinuerit nō obſtat. ¶ Scđs caſus eſt. quando quis trāſtulit domū vel habitatōem ad aliā parrochiā. vel ſi habet domū in alia parrochia ¶ Tercius qn̄ quis eſt vagabūdus vel peregrinus negociatōis vel deuotōnis cauſa. dicit tn̄ Guilhelmus ꝙ talis debet habere licentiam a ſuis ſupiorib̄ ad ſic eundum ¶ Quartus eſt ratione delicti vt ſi delictum fuerit ꝑpetratū in alia parrochia ¶ Quintus eſt rōne ſtudij. vt cū ſcholaris trāſtulit ſe ad aliū locū. nō tamē debet ibi recipere ordines niſi de licentia ſui epiſcopi ¶ Sextus eſt ratione neceſſitatis vt in articulo mortis. ¶ Septimus quando quis habet ſpem ꝙ ſuus curatus hoc pro grato habebit. nō tamen eſt abſolutus. niſi curatus ſuus dederit ei conſenſum vel licentiam. ¶ Octauus ſi curatus ſit hereticus vel ſciſmaticus vel maiori excōmunicatione excōmunicatus ¶ Nonus quando quis eſt infra annos diſcretionis. ¶ Decimus ē propter ſpeciale priuilegium a papa. archiepiſcopo. vel epiſcopo conceſſum

¶ Ad quintū reſpōdet̃ ꝙ quis poteſt confiteri laico tpe neceſſitatis. dicūt tamen aliqui ꝙ ſufficiat ſoli deo confiteri tempore neceſſitatis cum propoſito ꝛ voluntate confitendi ſicut ſacerdoti ſi poſſit habere.

¶ Ad ſextum reſpōdet̃ ꝙ lrā iſta poteſt dupliciter intelligi. Uno mō tu debes manifeſtare crimina cordis ſicut vulnera corporis. id eſt ſicut vulnera corpis oſtendūtur medico. ita peccata q̃ principaliter ſunt in corde oſtendētur pſbytero. hec ſententia magis concordat littere Alio modo ſic tu debes manifeſtare pctā cordis ꝛ pctā corpis. qꝛ inter pctā quedam ſunt in corpe ꝛ quedam in aīa. ꝛ iſta ſnīa cōcordat cū ſentētia ſequenti

pctā carnalia falſa iuramēta . i. gula iniuſta acq̄ſitio. luxuria

Carnea ſunt periuria crapula furta libido

in corde occultata eſt inuidia ſupbia iracūdia auaritia

Mente latet liuor odium tumor ira cupido

¶ In iſta parte oſtendit de quibus peccatis fieri debet confeſſio. ꝛ pmo in generali oſtendit que ſunt peccata corporis ꝛ que anime. ſecūdo oſtēdit propoſitum de quibꝰ debet ſpecialiter fieri confeſſio. ibi. Precipue peſtes. Dicit pmo ſic. ꝙ periurium. gula. furtum. luxuria ſunt peccata carnis. ſꝫ odium. liuor. ſuperbia. ira. cupido. ſunt pecata mentis quia non fiunt carne uel corpore ad extra ſed remanent in anima.

¶ Circa textum dubitat̃

¶ Primo que peccata dicuntur carnalia ꝛ que mentalia Secundo q̈d ſit peccatum. Tercio an omne iuramentum ſit malum. Quarto vtrum inramentum ad faciendum malum ſit obſeruandum Quinto vtrum aliquis iurans per cautelam ꝛ alium decipiens ſit periurus. Sexto vtrum littera in ſe ſit vera.

¶ Ad primum dubium reſpondetur ꝙ licet omne peccatum ſit radicali-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 G 79

ter ⁊ principaliter in aīa tamē quedā dicūtur carnalia ideo qꝛ fiunt carna
liter ad extra. vel ꝑ opatōes extrinſecas. alia vero dicūtur mentalia que
nō fiunt mediāte corꝑe vł carne extrinſecus. ſed ad intra remanēt in aīa.
¶ Ad ſcðm reſpōdetur ſm mgrm̄ ſniarum ꝙ ꝑiurium ſic deſcribitur.
Periuriū eſt mendacium iuramento firmatū. Vñ ſm Hieronymuʒ in
iureiurādo debent eſſe tria. ſcʒ veritas iudicium ⁊ iuſticia. ⁊ ſi iſta defece
rint non erit iuſiurandum ſed periurium. ⁊ differunt mendacium ⁊ periu
rium ſicut ſuꝑius ⁊ inferius. qꝛ mendacium eſt ſuꝑius ad periurium Vn
de mendacium ſic deſcribitur per Auguſtinum. Mendacium eſt falſa
vocis ſignificatio cum intentione fallendi.
¶ Ad terciū reſpōdet ſm mgrm̄ ſniaꝝ. ꝙ iuramentū qn̄qꝫ eſt bonū ⁊ qn̄
qꝫ malū eſt. Vñ ſpōte ⁊ ſine neceſſitate iurare vel falſum iurare ē grande
peccatū. ſed ex neceſſitate ad aſſentiendū innocentibꝫ vel ad federa pacis
confirmanda non eſt malū. Vñ Auguſtinus. Iuramentū eſt faciendu
cum pigri ſunt homines ad credendum illud quod eis ſit vtile.
¶ Ad quartū reſpōdet. ꝙ iuramentum trāſiens in peiorem exitum poti
us eſt mutandum ꝙ̄ implendum. qꝛ dicit Iſidorus. In malis promiſſis
reſcinde fidem. in turpi vero muta decretum. quod incaute vouiſti non fa
cias Impietatis eſt promiſſio que ſcelere impletur
¶ Ad quintū reſpōdetur ſm mgrm̄ ſniarum dicentē. Quacunqꝫ arte ꝟ
borū quis iurat. deus tn̄ qui cōſcientie ꝟborum eſt teſtis hoc ita accipi
at ſicut ille intelligit cui ille iurat. ⁊ ſubdit. dupłr aliquis reus fit ꝗ dece
ptorie iurat. qꝛ nomen dei in vanum aſſumit. ⁊ proximū in dolo capit.
¶ Ad ſextum reſpondetur ꝙ licet libido proprie conſiſtit in affectu. tamē
in propoſito capitur pro actu extrinſeco luxurie. ⁊ licet liuor ⁊ odiū ſint
ſynonima poteſt tamen hic liuor accipi vt eſt inuidia tranſiens. ⁊ per cu
pidinem intelligitur auaricia mentalis. ſed per furtum intelligitur auari
cia extrinſeca ſcilicet mala acquiſitio.

ſpēaliter. i. ſeptē ꝓncipales morbos. i. cōfiteatis principales
Precipue peſtes ſeptem memores capitales
tm̄ multos cōfitere a pctis ꝓncipalibꝫ manantes
Non ſolum fontes ſed riuulos inde fluentes
pctō ꝓncipali. pctm̄ fluēs. ex ꝓncipalioribꝫ. plus. interdum. ſcʒ nocens
Fonte ſuo riuus magis eſt qn̄qꝫ nociuus
p qꝛ luxuria quā fecit loth cū filiabꝫ. i. maior. ſ. ſua ꝙ̄ habuit ex vino
Vnde loth inceſtus peior fuit ebrietate
pro et ſcʒ fuit peior interfectio abel frīs ſui iracundia
Atqꝫ capn grauior cedes fraterna furore

¶ In iſta ꝑte oſtēdit auctor de quibꝫ pctis ſpēaliter debeat fieri cōfeſſio.
et diuidit in tres ꝑtes. In ꝓma facit quod dcm̄ eſt. In ſecūda enumerat
pctā mortalia. ibi. Culparū fontes. In tercia oſtendit quō debet fieri cō
feſſio de peccatis venialibꝫ. ibi. Cūqꝫ ſigillatim. Dicit ꝓmo ſic. ꝙ cōfeſſio
ſpecialiter debet fieri de peccatis mortalibus ſiue ſeptem capitalibus. et

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 G 79

non ſolum de illis ſed de omnibus inde prouenientibus. qꝛ riuulus quã
doqȝ eſt magis nociuus ſuo fonte. ⁊ hoc declarat exemplariter. Unde in/
ceſtus loth peioꝛ fuit ꝙ̃ ſua ebꝛietas. Et interfectio ipſius Abel quã cõ/
miſit Cayn peioꝛ fuit furoꝛe ipſius cayn.

Circa textum dubitatur

¶ Primo q̃re pctã moꝛtalia dicũtur peſtes capitales Scdo. vtꝝ pec/
catũ naſcat᷑ vl' dñdat ab alio Tercio quõ pctm̃ vnũ deſcendit ab alio.
Quarto an interficiẽs aliquẽ in ebꝛietate excuſat᷑ ꝑ ebꝛietatẽ Quinto
vbi habet᷑ ꝓmũ exemplũ quo ꝓbat Sexto vbi habetur ſcdm
¶ Ad primũ dubiũ reſpõdet᷑ ꝙ ſeptẽ peccata moꝛtalia ideo dicuntur pe/
ſtes. qꝛ interficiunt aĩam. ſed dicũtur peſtes capitales qꝛ ex ipſis oĩa ma/
la oꝛiunt᷑. nullũ em̃ pctm̃ eſt quod ab aliquo iſtoꝝ originem non trahit.
Nam ſm̃ Gregoꝛiũ. radix cuiuſlibet peccati eſt ſuperbia.
¶ Ad ſcdm reſpõdet᷑ ꝙ ex ſupbia naſcũtur oĩa alia pctã. vt ſtatĩ patuit.
qꝛ radix eſt oĩm pctoꝝ. etiã ſupbꝰ vult oẽs ãcellere. ⁊ dolꝫ ſi q̃s ei eq̃tur
¶ Ad terciũ reſpõdet᷑ quia ſupbus vult omnes precellere. vt patuit. ſic
ex ea naſcit᷑ inuidia. Inuidus vero de facili iraſcitur illi cui inuidet. Ido
ex inuidia naſcitur ira. ſed iratꝰ cuꝫ nõ poteſt vindicare triſtatur. ideo ex
ea naſcitur accidia. Accidia vero complationem querens facit auarum.
Auaricia quia in tempoꝛalibus abundat poteſt exercere gulam. Gula
vero propter ventris impletionem de facili mouet ad luxuriam
¶ Ad quartum reſpondetur ꝙ interficiens alium in ebꝛietate non excu/
ſatur. immo tanto magis vituperari debet. Et ſi dicatur non fecit hoc ſci
enter vel voluntarie. ſed ignoꝛãter. ergo merito ignoꝛantia excuſabit pec
catum. Dicendum ꝙ omne peccatum conſequens aliquod peccatum vo/
luntarium debet dici voluntarium. ſed talis ebꝛietas. fuit voluntaria. er
go ⁊ interfectio. Unde talis dupliciter debet puniri ſcilicet pro ebꝛietate.
et pro interfectione id eſt homicidio.
¶ Ad quintum reſpondetur ꝙ primum exemplum littere habetur Ge/
neſis decimonono. vbi dicitur ꝙ loth poſt ſubmerſionem ʒodome ⁊ Go/
moꝛre habitauit in ſpelunca montis cuꝫ duabus filiabus ſuis. ⁊ dixit ma
ioꝛ filia ad minoꝛem. pater noſter ſenex ẽ ⁊ nulla vxoꝛum remanſit in ter
ra. veni inebꝛiemus eum vino. ⁊ doꝛmiamus cum eo vt ſic ſeruari poſſi
mus cum patre noſtro. ⁊ fecerunt ſic. Ingreſſaqȝ eſt maioꝛ filia. ⁊ doꝛmi
uit cum patre. ſimiliter ⁊ minoꝛ altera nocte ⁊. conceperunt ambe ⁊ genu
erunt. maioꝛ em̃ genuit moab. ⁊ minoꝛ amon.
¶ Ad ſextum reſpondetur ꝙ habetur Geneſis quarto. vbi ſic dicitur. fa
ctum eſt autem per multos dies vt offerret Cayn de fructibus terre mu
nera domino. Abel autem obtulit de primogenitis gregis ſui ⁊ de adipi
bus. ⁊ reſpexit dominus ad abel ⁊ ad munera eius Ad cayn ꝟo ⁊ ad mu
nera eius non reſpexit. Iratuſqȝ eſt cayn vehementer. ⁊ concidit vultus
eius ⁊ ſequitur quibuſdam diebus interpoſitis dixit Cayn ad Abel fra/
trem ſuum. Egrediamur foꝛas. cunqȝ ſimul in agrum venirent. conſurre/
xit cayn aduerſus abel fratrem ſuum. ⁊ interfecit eum.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 G 79

criminum pctã p̄ncipalia ſuꝑbia nuidia
Culparū fontes ſunt faſtus liuoꝛ ⁊ ira
deſidia luxuria quãtuꝫ ad mentē cupido crapula luxuria q̄tū ad opus
Accidiaq; venus et auaricia gula luxus

¶ In iſta parte auctoꝛ oſtendit que ſunt peccata moꝛtalia dicens ꝙ fon-tes peccatoꝛum ſunt ſuperbia id eſt faſtus. liuoꝛ. id eſt inuidia. ira accidia auaricia. gula ⁊ luxuria.

¶ Circa textum dubitat̄

¶ Primo quid ſit ſuperbia ⁊ que ſunt ſpecies eius. ¶ Secundo confoꝛmiter dubitatur de inuidia ⁊ cum hoc de ira eodem modo. ¶ Tercio de accidia. ¶ Quarto de gula. ¶ Quinto de auaricia ¶ Sexto de luxuria.

¶ Ad primū dubiū reſpōdetur ꝙ ſm Auguſtinum. ſuperbia ſic deſcribit. Superbia eſt peruerſe celſitudinis appetitus. Vel ſm Thomam. Superbia eſt cum quis ſe extollit ſupꝛa id quod eſt ſibi pꝛefixum a deo ſine regula diuina. ⁊ ſpecies ſuperbie patent bꝛeuiter in hoc metro.

iactantia. vana glia. impatientia. pauperum deriſio.
Iac van impa deri
ſimulatio. arrogantia. hypocriſis. cōtemptus. diſplicentia.
ſimul ar hypo con diſpli

¶ Inuidia eſt odium aliene felicitatis vł ſic ſm Joannē damaſcenum. Inuidia eſt triſticia de bonis pꝛoximi. ⁊ ſpecies inuidie etiam patent

detractō rex̄ ł bonoꝝ gaudiū de malo alteri⁹ iuocatō aggregatō diuiatō
Trac gau in ag di
machinatio. oppreſſio. captio in ꝟbis. ſurreptio bonoꝝ. ſuſpitio mali
mach op cap ſurrep quoq; ſuſpi

¶ Ira ſic deſcribitur ſm Auguſtinum. Ira eſt vlciſcendi voluntas Vel ſm Thomam. Ira eſt appetitus vindicte. ⁊ ſpecies eius patent.

cōtētio. rixatio. verba mala maledcō. inobediētia. reddere malū ꝓ bono.
Con rix ver ma inob red
blaſphemia. irritatō. p̄uaricatio. ꝟberatō pꝛimi homicidiū vindcã odiū
Blaſ ir pꝛe ver ho vin od

¶ Ad tercium reſpondetur ꝙ accidia ſic deſcribit ſm Joannē damaſce-num. Accidia eſt triſticia aggrauans animū hominis vt ei nihil agere libeat. Vel ſic. Accidia eſt de virtutum laudabili exercitio vtriuſq; hominis languida deiectio. ⁊ ſpecies eius patent in his metris.

ignoꝛantia derelictio dei deſidia negligētia bene faciendi ſomnus tpe ſeruitīj dei ocium
Ig de de neg ſom oci

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 G 79

deſpe⁊atio. ſtulta locutio. triſticia in aduerſis. cura reꝝ tꝑaliū. hoꝛtatio.
Deſ ſtul triſ quoqꝫ cur hoꝛ

Ad quartū reſpōdet ꝙ auaricia ſm Tullium eſt immoderatus amoꝛ habendi diuitias. Vel ſic ſm Bernardum. Auaricia eſt quarūlibet reꝝ inſatiabilis ⁊ inhoneſta cupido. Et ſpēs eius patent in his verſibus.
vſura furtum rapina ſimonia mendacium infidelitas
Vſura fur rap ſimo men in
fraudulentia. obduratio. doloſitas. debitoꝝ nō ſolutio. cupiditas. piuriū
frau ob do de cu per

Ad quintū rñdet ꝙ gula ſic deſcribit. Gula ē immoderata cibi vel potus auiditas .i. cupiditas. Vel ſic Gula eſt vorax edacitas viribꝫ nō contenta. Vel ſic ſm alios Gula eſt quando aliqs in comedendo vel bibendo ab oꝛdine rationis recedit. Et ſpēs eius patent in his verſibus.
ſcurrilitas. ebꝛietas. vomitꝰ. ludus taxilloꝝ. deſtructō ſacri tꝑis. eſus reꝝ
Scur e vo lu ſacri eſus
tempoꝛis fractio. ieiunoꝝ voti fractio vel non obſeruatio
fractio i eiu quoqꝫ voti

Ad ſextū reſpōdet ꝙ luxuria ſic deſcribit. Luxuria eſt libidinoſe voluptatis appetitus. Vel ſic ex immundis deſiderijs veniens lubꝛica mentis ⁊ carnis perſecutio. Et ſpēs eius patent in his verſibus.
inceſtꝰ meretricū. ꝺfloꝛatō ꝟginū. raptꝰ violētꝰ adulteriū ꝓuocatō luxurie
In me flo rap ad pꝛo
nocturna pollutio. cōcupiſcentia. cōſenſus. violatio. tempoꝛis ſacri fractō
noc concu con vio tempus
pꝛo qñ diuiſim. ſ. qōlibet pctm̄ pctā cōfeſſus fueris ſacerdoti
Cūqꝫ ſigillatim moꝛtalia dixeris vni
oīa pctā .i. ꝑiter .i. que aggrauant cōſequentia peccata
Cūcta ſimul quecūqꝫ grauāt ſequētia culpas
cōfitere in voluntate facere illud peccatū deſideraſti.
Dic citra factū committere quod voluiſti
enarra pctā confitere illa pctā a memoꝛia receſſerunt
Dic venialia dic que ſunt a mente relapſa
enarra peccata .i. vniuerſaliter pctā pande
Dic tua delicta generaliter illa reuela
pꝛo qꝛ culpabilis criminibus ſua cōfitetur.
Nā reus in multis quando pctā fatetur
oīa pctā ſimul pandat nullum pctm̄ cōfeſſus eſſe apparet
Velqueuis dicat vel nil dixiſſe videtur

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 G 79

id eſt vltimum   integre aliquis confiteatur
Poſtremū crimen ſi pure quis fateatur
poſt hoc ſilere   omne pctm̄   cōmittit   ſequitur
Inde tacere poteſt q̄cquid redit aut comitatur

¶ In iſta parte oſtendit auctor quomodo debet fieri cōfeſſio de peccatis
venialibus ꝛ de alijs peccatis cōcomitatibus alia peccata mortalia. di/
cens quando tu peccator confeſſus es peccata mortalia tunc etiam debes
confiteri peccata cōcomitantia ꝛ nō ſolum peccata perpetrata per opus
extrinſecum. ſed etiam per voluntatem peccādi quā nō ſequebatur opera
tio. dic etiam peccata venialia ꝛ illa que relapſa ſunt a mente id eſt memo
ria. dic etiam tua peccata vniuerſaliter nullum pretermittendo. nam pec
cator faciens confeſſionem vel dicat omnia peccata ſimul. vl' non videtur
aliquod dixiſſe. Sed ſi confiteatur peccata ſua vſq; ad extremum ꝛ ſi po
ſtea iterum faciat aliquod peccatum vel ſi aliquod redeat ſibi ad memori
am tunc poſt tacere de primis confeſſis.

Circa textum dubitat̄

¶ Primo quid ſit peccatū veniale   Secundo per que remittuntur pec/
cata venialia   Tercio quid nocent peccata venialia   Quarto vtrum
peccatū veniale fit mortale   Quinto vtrum volūtas peccandi ſine ope/
ratione ſit peccatum   Sexto vtrum potentia peccandi ſit a deo.

¶ Ad p̄mum dubiū reſpōdet̄ ꝙ pctm̄ veniale ſm̄ Auguſtinū ſic deſcribi
tur eſt qđ hoīem vſq; ad reatū perpetue mortis nō grauat. ſed tamē ſem/
per penam meretur ꝛ eſt ſemꝑ a voluntate hoc mouente vel permittente
vel non cohibente. Unde peccatum veniale nocet multipliciter. primo. q̄z
ad penam obligat vt dicetur in tercio libro.

¶ Ad ſcđm rn̄det̄ ꝙ ſeptē modis remittit̄ pctm̄ veniale. Primo mō ꝑ di
gnā eucharistie ſumptōem. Scđo ꝑ aque bn̄dicte aſꝑſionē. Tercio ꝑ ele
moſyna ꝝ largitōem Quarto ꝑ dn̄icā orōem. Quinto ꝑ gn̄alē cōfeſſionē
Sexto ꝑ epiſcopalē bn̄dictōem. Septio ꝑ verā cōtritōem. Un̄ⁿ Ungor
cōfiteor aſꝑgor cōteror oro. Hoc q̄z benedico q̄ ſunt venialia tollo

¶ Ad terciū reſpondet̄ ꝙ peccatum veniale multis modis nocet. Primo
quia obligat ad penam eternam niſi adiungatur mortali peccato. Secū
do nocet quia aīam maculat. Tercio nocet quia minuit feruorem chari/
tatis ſicut aqua modica proiecta in ignem non extinguit ignem. calorē
tamen eius minuit Quarto quia peccatum veniale impedit vt poteſtas
anime in bonis laſſetur ꝛ impediatur. ſicut grauius vadit equus onera/
tus pondere q̄z ſine pondere. Quinto nocet quia tardat hominem a gl'a
celeſti q̄z hō ſtatim deberet euolare poſt mortē ad gl'am. ſed cogitur prop
ter venialia expectare per tempus in purgatorio. Sexto quia diminuit
bona glorie celeſtis. Septimo q̄z venialia peccata ſepe faciunt occaſio/
nem mortalium.

¶ Ad quartū reſpōdetur ꝙ ꝓprie loquendo veniale nunq̄z fit mortale. ta
men caſus q̄ de ſe eſt venialis poteſt fieri mortalis quattuor modis. Pri
mo ex ſcia quia quicq̄d fit cōtra cōſcientiam fit mortale ꝛ edificat ad ge/

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 G 79

hennam. Secundo ex placentia. vñ Auguſtinus Nullũ pctm̃ in tm̃ ẽ veniale qđ non fiat mortale dum placet. Tercio ex diſpoſitõe. q: hõ frequẽter lapſus in veniale diſponit ad mortale. Quarto ex ꝓgreſſu q: veniale ſi non prohibetur quando progreditur fit mortale.

¶ Ad quintũ rñdetur ꝙ pctm̃ ꝑncipaliter cõſiſtere dr̃ in volũtate. vt patuit ex vna definitõe peti circa ꝑmũ dubiũ illi⁹ textus Ut dimittaris ⁊c̃

¶ Ad ſextũ reſpõdetur ſ3 mgr̃m ſententia ꝝ. ꝙ poteſtas peccandi vl' malefaciendi ſit a deo. vñ Apl's. Nõ eſt poteſtas niſi a deo. Item ieſus dixit ad pylatum. Non haberes poteſtatem in me vllam niſi tibi data eſſet deſuper. Item diabolus anteꝙ̃ percuteret iob dicebat domino. Mitte manum tuam id eſt da mihi in eo poteſtatem.

pctã religio diuerſitas locoꝝ ꝯgnitio ĩter bonũ ⁊ maiũ diuerſitas tpm.
Aggrauat ordo locus peccata ſcientia tempus
ſenect⁹ an ſit lib l' ſu⁹ repetitio pctõꝝ ꝓlõgatõ m l'titudo rõ q̃re peccauit
Etas conditio numerus mora copia cauſa
maneries in pctõ. dignitas eccleſiaſtica modica reſiſtentia
Eſt modus in culpa ſtatus altus lucta puſilla

¶ In iſta parte ꝑponit auctor circumſtantias aggrauantes peccata: dicẽs ꝙ ordo. locus. ſcientia. etas. conditio. numerus. mora. copia. cauſa. mod⁹ peccatorum. ſtatus altus id eſt dignitas. puſilla lucta. id eſt modica reſiſtentia aggrauant peccata.

Circa textum dubitat̃

¶ Primo que ſunt circũſtantie aggrauantes ¶ Scđo qualiter iſte circũſtantie aggrauant pctã ¶ Tercio an etiã ſunt circũſtãtie alleuiãtes pctã ¶ Quarto vtrũ ſit neccãriũ cõfiteri circũſtãtias aggrauãtes. ¶ Quinto quot mõis vnũ pctm̃ ẽ g̃ui⁹ altero ¶ Sexto de ĩtellcũ ⁊ declaratõe lrẽ

¶ Ad primũ reſpondetur ꝙ iſte ſunt circumſtantie aggrauantes ſcilicet ordo locus ⁊c̃. que patebunt in ſolutione ſexti dubij.

¶ Ad ſecundũ reſpondetur ꝙ circumſtantiarum aggrauantium quedã aggrauant in eadem ſpecie ⁊ quedam trahunt in alienam ſpeciem. exemplum vt coire cum cognata vel coniugata. eſt circumſtantia trahens in alienam ſpeciem peccati. Item circumſtantiarum aggrauantium in eadem ſpecie. quedam aggrauant notabiliter ſicut furari centum marcas auri notabiliter grauius eſt ꝙ̃ furari denarium. ⁊ per conſequens quantitas illa rei ſubtracte notabiliter aggrauat. Sed tamen eſt in eadem ſpecie furti. Alie aggrauant in eadem ſpecie ſed non notabiliter. ſicut ſcientia. diuitie ⁊ huiuſmodi. Item circumſtantiarum quedam ſunt peccata in ſe vt eſt numerus peccatorum. ⁊ quedam non ſunt peccata in ſe. tamen aggrauant peccata. vt ſcientia. tempus locus ⁊c̃.

¶ Ad tercium reſpõdetur ꝙ ſicut ponũtur circũſtantie aggrauãtes ſic etiã circũſtantie alleuiãtes. Unñ cuilibet circũſtantie aggrauãti correſpõdet vna alleuians que ſe habet priuatiue ad circumſtantiã aggrauãtem

Unde ſcientia aggrauat ſi aſſiſtat. ſi non alleuiat. ⁊ ſic ſimiliter dicendū eſt de alijs circumſtantijs.

¶ Ad quartum reſpondetur ꝙ neceſſe eſt confiteri omnes circumſtantias trahentes peccata in aliam ſpeciem. vnde pro adulterio non ſufficit dicere. peccaui cum quadam muliere. niſi confiteatur notabiliter circumſtantias aggrauantes nec pro ſubtractione denariorum ſufficit dicere ſubtraxi aliquid. ſed confiteri oportet circumſtãtias aggrauãtes notabiliter.

¶ Ad quintum reſpondetur ꝙ multipliciter vnum peccatum eſt grauius altero. Primo modo cauſalitate. vt peccatum luciferi quod proceſſit ex intrinſeca malicia. Secundo generalitate. vt peccatum Ade in quo nos omnes peccauimus. Tercio ex difformitate. vt peccatum Iude ſcʒ traditio chriſti. Quarto difficultate remittendi. vt peccatum in ſpiritum ſanctum quod dicitur irremiſſibile. Quinto periculoſitate. vt peccatum ignorantie craſſe quia talis ignorantia decepit hominem. Sexto inſeparabilitate. vt peccatum cupiditatis. Unde licet omnia peccata ſeneſcant in homine ipſa tamen auaricia iuueneſcit. Septimo difficultate expugnandi. vt ſuperbia que efficitur inexpugnabilis quando dominatur. Octauo mentis cecitate. vt illa que vſum rationis penitus excecant

¶ Ad ſextum reſpondetur ꝙ prima circumſtantia aggrauans peccata ē ordo. Nam grauius peccat epiſcopus ꝗ̄ preſbyter ⁊ preſbyter ꝗ̄ diacon⁹ et diaconus ꝗ̄ ſubdiaconus. ⁊c. hoc eſt in eiſdem peccatis. Secunda eſt locus. quia grauius fit peccatum in eccleſia ꝗ̄ in cymiterio. ⁊ generaliter in loco conſecrato ꝗ̄ non conſecrato. Tercia eſt ſcientia. quia plus peccat ſapiens ꝗ̄ inſipiens ⁊ ſemper in eodem peccato. Quarta eſt tempus quia grauius fit peccatum in diebus feſtiuis ⁊ in ieiunijs. ꝗ̄ in alijs diebus. Quinta eſt etas. quia plus peccat ſenex ꝗ̄ iuuenis in peccato eodē Sexta eſt conditio. quia magis peccat mulier coniugata ꝗ̄ ancilla luxuriando. Unde lex moyſi precepit mulierem maritatam pro fornicatione lapidari. ancillam vero flagellari. Septima eſt numerus ſcilicet peccatorum. Unde Iſaias. ꝗ̄ vilis facta eſt mens tua nimis iterans vias tuas malas. Octaua eſt mora id eſt permanentia in peccatis ⁊ dilatio penitentie que valde grauant peccata. Nona eſt copia rerum mundanarum. q̄a cui plus committitur magis negligens deo efficitur quando eum offendit. vel copia id eſt multitudo peccatorum. Et ſic per numerum peccatorum poteſt intelligi multiplex repetitio eiuſdem peccati. Decima eſt cauſa ſcilicet vtrum peccatum fiat ex ſuggeſtione aliqua vel non. vel ex inuidia vel ex pura malicia vel alia cauſa. Undecima eſt modus peccandi. vnde ſi dormiens cum muliere non teneat modum naturalem fit grauius peccatum quaʒ ſi alias eſſet. Duodecima eſt ſtatus altus ſcilicet dignitas eccleſiaſtica vel ſecularis. Quanto gradus altior tanto caſus grauior. Decimatercia eſt modica reſiſtentia id eſt lucta puſilla. quia grauius peccat qui parua temtatione vincitur ⁊ non reſiſtit ei. ꝗ̄ ſi fortiter reſiſteret. ⁊ tunc tandem vinceretur.

infirmus pn̄iam agat .i. crimina ſcʒ ore

Eger peniteat et culpas confiteatur

non iungetur ego corꝑalis pnīa manifeſtetur
Non imponet̃ huic pena ſed inſinuetur
pniam eger ꝑficiet .i. cōualeſcētia corꝑalis. egro tribuatur
Hāc tñ implebit ſi firma ſalus ſibi detur
eger moriat̃ liberet qui hʒ cōtritōem cōfeſſor tribuatur
Si migret abſoluet contritū ꝑſbyter egrum
egrum orōnes alleuiēt abſtinētia elemoſyne amicorū
Huncꝙ preces releuēt ieiunia dona ſuorum
penitētia verecūdia turpis poſt mortem fias
Vt ſi pena rubor tibi vilis vt efficiaris
lu⁊rator ꝓ ꝙ efficaris imponit̃. ſ. infirmo .i. confitearis.
Doctior vt fias iniungitur vt fatearis
abſcondet in vltimo tua peccata
Judicio teget extremo confeſſio culpas
vt non cernat ſaluator. ꝓ vel .i. diabolus ille hō culpas
Ne videat deus aut demon vel ꝗ facit illas

¶ In iſta parte auctor oſtendit quomodo eger ſeu infirmus debeat penitere id eſt confiteri. ⁊ quomodo ſibi ſit imponenda penitentia. Secundo quomodo debeat abſolui. ibi. Si migret. Tercio quomodo ſit penitendum ⁊ quare. ibi. Doctior vt fias. Et dicit ꝙ eger id eſt infirmus debet habere contritionem ⁊ confiteri plenarie peccata ſua ⁊ velle facere penitentiam ⁊ ſibi non debet imponi penitentia ſed debet ſibi ſic notificari. vt ſi fiat ſanus ꝙ illam impleat. ſed ſi moriatur. debet abſolui a peccatis ſuis contritis ⁊ confeſſis. ⁊ debet reuelari per pias elemoſynas. preces ⁊ ieiunia ſuorum amicorum. ⁊ loco penitentie debet ei imponi rubor quem habebit de hoc ꝙ tam vilis erit poſt mortem. Et vt tu peccator fias doctior id eſt ſapientior ad inquirendum de peccatis debes nude confiteri. ⁊ ſubiungit cauſam. ibi. Judicio teget. dicens ꝙ confeſſio eſt tante poteſtatis ꝙ in extremo iudicio totaliter tegit peccata ꝙ nec deus nec demon. id eſt diabolus nec ipſe peccator poſſet videre illa.

¶ Circa textum dubitatur

¶ Primo quomodo morientibus ſit imponenda penitentia. Secundo quomodo ⁊ a quibus peccatis ſunt abſoluendi. Tercio an quis poſſit in fine vite ſue facere penitentiam bonam. Quarto quid ſit de illo qui preuenitur morte antequaʒ confiteatur. Quinto quomodo aliquis fit doctior ex confeſſione Sexto de extremo iudicio vbi quomodo et quibus fieri debeat.

¶ Ad primum dubium reſpondetur ſcðm magiſtrum ſententiarum .ſic

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 G 79

dicentem. de infirmis in periculo mortis poſitis inquirenda eſt pura con
feſſio peccatorum. tamē illis nō eſt imponēda q̄titas penitentie ſed tan/
tum eſt manifeſtanda ſeu inſinuāda. ⁊ ſi migrauerit tūc amicorum orati
onibus ⁊ elemoſynarum largitionibꝰ pōdus penitētie eſt ſubleuandum ſi
poſt cōualuerit. penitentiam ſibi inſinuatam diligenter adimplebit
¶ Ad ſcdm̄ r̄ndetur q̄ tpe neceſſitatis ſcʒ egritudinis ſeu mortis poteſt
quilibet infirmus a quolibet presbytero abſolui q̄uis in ſententia excō/
municationis eſſet Unde ſi presbyter abnegauerit penitentiam peniten
tibus morientibus. reus erit animarum. quia dominus ait. Cum cōuer/
ſus fuerit peccator ſaluus erit. Unde confeſſio poteſt eſſe in vltimo tem
pore vite. vt patet de latrone dexteri lateris
¶ Ad tercium r̄ndetur ex dubio p̄cedenti. Dicit tamen Auguſtinus. q̄
difficile eſt ſcire vtrū talis ſaluetur vel damnetur. ⁊ ideo infert. ſi vis a du
bio liberari ⁊ certus eſſe. age penitentiā dum ſanus es. Et ideo eſt valde
periculoſum differre penitentiam vſq̄ ad finem vite.
¶ Ad quartum reſpondetur ſm magiſtrū ſententiarū. li. iiij. q̄ ſi q̄s non
ſit confeſſus ⁊ habet bonum teſtimoniuʒ q̄ nō poterat inuenire ſacerdo
tem. quia preoccupauit eum mors in domo vel in via. ⁊ ſi parentes faci/
ant oblationem pro eo ad altare. firmiter ſperandum eſt de ſalute ⁊ ſalua
tione eius. quia deus eſt inſpector cordis.
¶ Ad quintū reſpōdet q̄ dupliciter quis poteſt fieri doctior in confeſſio/
ne Primo q̄r cautior eſt ad cauendum ſibi de pctīs Scdo mō q̄r ſapienti
or ſeu magis fit inſtructus. nam in confeſſione nō ſolū vicia ſunt manife
ſtanda ſed etiam doctrine ⁊ informatōes ſalutares ſunt exhibende
¶ Ad ſextum r̄ndetur q̄ extremum iudicium eſt horribile ineuitabile in
tolerabile inopinabile ⁊ erubeſcibile Item erit in valle ioſaphat multi/
plici ratione Primo q̄r illē locus eſt cōmunis q̄r eſt media regio terre ha
bitabilis Scdo q̄r eſt locus famoſiſſimus ⁊ publicus ꝓpter opa nrē re/
demptionis que ibi geſta ſunt. Tercio quia ioſaphat interpretatur iudi
cium domini. Unde Johel propheta. Congregabo omnes gentes ⁊ du/
cam eas in vallē ioſaphat. ⁊ ibi diſceptabo cum eis. Etiam ſm magiſtrū
ſententiarum. Non ſolum chriſtus iudicabit. ſed etiam ſancti eius. Iux/
ta illud domini. Uos qui ſecuti eſtis me. ſedebitis ſuper ſedes duodecim
iudicantes duodecim tribus iſrael.

Confeſſor dulcis affabilis atq̄ benignus
ad iungendū pniam ad iudicandū pius .i. cōdolens
Sit ſapiens iuſtus ſit mitis compatienſq̄
ꝓ ſicut pctm̄ qd̄ ipſemet fecit ſic abſcōdat crimina pctōꝝ in ꝯfeſſione dc̄a.
Ut crimen ꝓprium celet peccata reorum
tardus ad imponendū dolorē. pmptus ad dandū remiſſionem
Sit piger ad penam ſit velox ad miſerandum
id ē dolentē ſit ondat pctōrum macula auſterum.
Et doleat quotiēs facit illū culpa ferocem

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 G 79

id eſt emit pia dans v̄ba dans verba
tens verba.conſolatoria correctoria

Infundẽs oleũ mulcẽs vinũqȝ flagellans

aliqñ .i.ferocitatẽ quãdoqȝ exhibeat dulcedinem

Nunc virgam patris nũc p̄beat vbera matris

confeſſor.i.loq̄t tacite aut alte puniat verbis compeſcit

Sibilet ⁊ cantet ſtimulet cum cogit oportet

¶ In iſta parte auctor determinat de confeſſione prout reſpicit confeſſorem. Et diuiditur. Nam primo oſtendit quomodo ſe habebit confeſſor in geſtis ſuis quando audit confeſſiones. Secundo quomodo ſe habebit in interrogando. Tercio quales excitationes habebit confeſſor. Quarto comparat confeſſorem medico. Quinto oſtendit in ſpeciali qualis penitentia debet imponi pro peccatis varijs. Sexto de operibus miſericordie. Septimo oſtendit generaliter quomodo penitentia ſit iniungenda. partes patebunt in proceſſu. Prima pars adhuc diuiditur in duas. Naȝ primo oſtendit qualis debet eſſe confeſſor. Secundo qualiter debet celare peccata ſibi in confeſſione dicta.ibi. Ut crimen proprium. Dicit primo ſic.ꝙ confeſſor debet eſſe dulcis. affabilis .benignus. ſapiens .mitis. iuſtus pius ⁊ compatiens. Tunc ibi. Ut crimen proprium. Dicit ſic. Confeſſor debet celare peccata peccatorum ſeu cõfitentium ſicut propria peccata. Et debet eſſe piger ad penitentiam.⁊ velox ad dei miſericordiam debet etiam ſe dolentem oſtendere quando culpa facit ipſum peccatorem ferocem id eſt ſuperbum. Debet etiam habere quandoqȝ mollia verba et blanda.⁊ quandoqȝ aſpera ⁊ ferocia.et debet dare interdum virgam patris.id eſt auſteritatem in verbis.et quandoqȝ debet prebere vbera matris.id eſt dulcia ⁊ ſuauia verba.et quandoqȝ debet ſibilare.i d eſt ſecrete vel baſſe loqui.⁊ quandoqȝ cantare.id eſt alte loqui ſcd̃m oportunitatem

Circa textum dubitatur

¶ Primo vtrum vnus coofeſſor poſſet mutare penitentiam iniunctam ab alio Secundo quid debet fieri de ſurdis ⁊ mutis.⁊ quomodo debeant confiteri Tercio ſi ſacerdos ante confeſſionem ſciret peccatum aliquod vtrum deberet ſibi dici in confeſſione Quarto que ſit pena ſacerdotis reuelantis peccata ſibi in confeſſione dicta Quinto ſi confitens daret confeſſori licentiam reuelandi.vtrum poſſet peccata reuelare Sexto ſi confeſſor cogeretur reuelare.vtrum poſſit reuelare

¶ Ad primum dubium reſpondetur ꝙ ſi confeſſor velit mutare penitentiam.debet quattuor aduertere. Primũ eſt ꝙ diſcrete mutet illã pñiam. id eſt ꝙ non imponat leuiorem vel grauiorẽ pñiam niſi ex certis ⁊ legittimis cauſis. Scd̃m eſt ꝓpter rationabilem ⁊ neceſſariam cauſam Terciũ eſt

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 G 79

ꝙ hoc faciat reſpectu ſuorum ſubditorum. Quartum eſt ꝙ talis peniten
tia non ſit iniuncta pro caſu pertinente ad ſuperiorem.

¶ Ad ſecundum reſpondetur ꝙ ſurdi ⁊ muti debent ſignis induci ad con
feſſionem ⁊ ad deteſtationem peccatorum ⁊ ſi notabiliter percipiatur eo/
rum deuotio vel voluntas confitendi ſi poſſent, iudicandum eſt de illis ſi
cut de confeſſis. Hec raymundus.

¶ Ad tercium reſpōdetur ꝙ ſic. q2 illud quod prius ſciuit cōfeſſor hoc ſci
uit vt homo ſed quod per confeſſionem ſcit hoc non ſcit vt homo. ſed vt
deus. Et propter hoc publici peccatores quorum peccata non ſoluȝ ſunt
nota ſacerdoti. ſed etiam alijs tenentur confiteri illa peccata publice

¶ Ad quartū reſpōdetur ꝙ pena ſacerdotis reuelantis pctā ſibi in cōfeſſi
one dicta. Prima eſt quia peccat mortaliter ſi verbis vel ſignis illa reue/
lauerit. vt patet extra de penitentia ⁊ remiſſione. ca. omnis. Secunda eſt
quia debet deponi de officio ſacerdotali. Tercia eſt ꝙ per totam vitaȝ ſu
am peregrinetur vel in arctum monaſterium ad agendum perpetuam pe/
nitentiam retrudatur. ~~Unde Gregorius~~ ~~Caueat ſibi ante omnia~~ ſacer/
~~dos ne de his que ſibi confitentur peccata alicui recitet.~~ non ꝓpinquis. nō
extraneis. nec quod abſit pro aliquo ſcandalo. Nam ſi hoc fecerit depona
tur ⁊ omnibus diebus vite ſue peregrinando pergat

¶ Ad quintum reſpondetur ꝙ ſi confitens daret confeſſori licentiam re/
uelandi ſi illud reuelet non frangit ſigillum confeſſionis. tutum eſt tamē
ne confeſſor reuelet niſi magne vtilitates poſſent inde ſequi. Et hoc dua
bus de cauſis. Prima eſt propter reuerentiam ſacramenti. Secunda eſt
ne confitens poſtea dicat illum confeſſorem reuelaſſe peccata ſibi in con/
feſſione dicta.

¶ Ad ſextum reſpondetur ꝙ ſi confeſſor cogitur per obedientiam vel iu/
ramentum vel penam. ⁊ ſcit tale crimen de tali cuius confeſſor fuit. tunc
confeſſor ſi non poteſt per aliam viam euadere. poteſt licite iurare ꝙ ne/
ſcit illud crimen de illo quāuis tamen ſcit. nec in hoc eſt periurus. quia
iuramentum non cogit eum ad dicendum aliud ꝙ̄ ꝙ ipſe ſcit vt homo. ſȝ
quod ipſe ſcit in confeſſione non ſcit vt homo ſed vt deus. cuius pro tunc
eſt vicarius. ~~Unde dicit beatus Auguſtinus. Nihil minus ſcio ꝙ̄ quod
in confeſſione audio.~~

in pncipio cōfeſſor interroget pctōr qualiter fidē catholicā habeat.
In pmis querat contritus quomodo credat
fidelis ſit bene. cum corde. id eſt cōfiteat cum ore
Si credat ſane corde fateatur ⁊ ore
predicta pctōris pctā diligenter ſcȝ cōfeſſor
Poſt hec rimetur peccātis vulnera caute
abominabile viciū cōfeſſor dicat aliquod.
Contra naturam culpam nō exprimit vllam
de deteriori peccato homo interrogetur.
Nec ſup enormi ſimplex ſi conueniatur

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 G 79

peccato cognouit faciendum inducatur
De quo nil ſciuit ad agendum ſic moueatur
cõiũx aliq̃ illiꝰ pctĩ culpabilis ſapiente.
Vxor adulterĳ rea confeſſore perito
peniteat adultera facta viro ſuo
Dicluat admiſſa ne ſit ſuſpecta marito

¶ In iſta parte auctor oſtendit quomodo confeſſor debet inquirere de peccatis. Et diuidit. Nam primo oſtendit quid debet inquirere. Secun/do quid confeſſor non debet inquirere. Tercio quomodo adultera debet confiteri. ſecunda ibi. Contra naturam. tercia ibi. Vxor adulterĳ. ¶ Dicit primo ſic. ꝙ in principio confeſſionis ante omnia confeſſor debet inquirere de fide confitentis. quia fides eſt fundamentum omnium virtutum. deinde debet querere de ſingulis peccatis. ſed non debet querere de peccatis contra naturam. ne peccator moueatur ad agendum talia peccata cõtra naturam que prius neſciuit. Dicit vlterius ꝙ vxor adultera debet cõfiteri ſapienti confeſſori. ⁊ ſibi debet imponi talis penitentia ꝙ non habeatur ſuſpecta viro.

¶ Circa textum dubitat̃

¶ Primo quid ſit fides.
¶ Secundo quare primo querendum ſit de fide.
¶ Tercio que requiruntur ad perfectionem fidei.
¶ Quarto quid operatur fides in homine.
¶ Quinto in quibus peccatis non debet multiplex inquiſitio fieri.
¶ Sexto quid ſit adulterium.

¶ Ad p̄mum dubium reſpõdetur ꝙ ſm Apl'm fides ſic deſcribitur Fides eſt ſubſtantia rerum ſperandarum argumentum non apparentium. Unde Fides eſt ſubſtantia id eſt fundamentum primi habitus virtutum et eſt ſperandarum rerum. quia fides propter aſſenſum facit in nobis ſubſiſtere res ſperatas. ⁊ eſt argumentum quod probat de non apparentibus ꝙ ſic ſint. ⁊ dicitur non apparentium. quia fides illa manifeſtat que per ſe non apparent. Unde etiam magiſter ſententiarum dicit ꝙ fides eſt virtus qua creduntur que non videntur.

¶ Ad ſecundum reſpondetur ꝙ ideo primo in confeſſione querendum eſt de fide quia fides eſt fundamentum aliarum virtutum. quod multipliciter patet. Nam primo qui vult contemplari ſine fide eſt ſimilis illi qui ſolem vult videre ſine oculis. Secundo qui predicat ſine fide ſermonem non loquitur. ſed comparatur plumbo adaurato. Tercio qui operatur ſine fide eſt ſimilis illi qui ſtruit pulcra edificia ſuper arenam. quia fundamentum non ponit.

¶ Ad terciũ rñdet ꝙ multa req̃runtur ad fidei ꝑfectionez. Primum ꝙ ſit in charitate formata ſicut fides Marie magdalene quam fides ſaluam fecit ⁊ cui dimiſſa ſunt peccata multa. Secundum ꝙ ſit deuotione ferui/

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 G 79

da ſicut fuit fides mulieris cui deus dixit. O mulier magna eſt fides tua Tercium ꝙ ſit bonis operibus a ꝓbata ſicut fides Cornelij. Quartū eſt ꝙ ſit fortitudine roborata ſicut fides Stephani Laurentij ⁊ aliorū martyrum Quintum ꝙ ſit humilitati ſubiecta ſicut fides beate virginis que ait. Ecce ancilla domini. ⁊c.

¶ Ad quartum reſpondetur ꝙ fides multa bona facit in homine. Primo ſaluat. vt dictum eſt marie magdalene. Fides tua te ſaluam fecit Secundo mentem purgat. Unde in actibus apoſtolorum. Fide purificans corda illorum ¶ Tercio contra mundum pugnat. Unde. Sancti per fidem vicerunt regna. ¶ Quarto poſtulata impetrat. Unde in euangelio. O mulier fides tua magna eſt fiat tibi ſicut petiſti ¶ Quinto temporalia contemnit. Unde. Fide moyſes grandis factus regiam ſpreuit ¶ Sexto perſeuerare facit. ~~Vñ Apl's. Tu autem in fide ſtas~~. id eſt pſeueras ¶ Septimo iuſtificat. Unde Credidit abraham deo. ⁊ reputatum eſt ei ad iuſticiam. ¶ Octauo beatificat. Vñ. qꝛ vidiſti me thoma. credidiſti. beati qui non viderunt ⁊ crediderunt. ¶ Nono alias virtutes ſuper edificat. quia fundamentum eſt aliarum virtutum

¶ Ad quintum reſpondet ꝙ principaliter in duobus peccatis non debet eſſe multiplex interrogatio. Primum eſt luxuria. id eſt in peccato contra naturam. quia per hoc ſimplices poſſent ſe mouere ad opus. Secundum eſt auaricia ⁊ ſpecialiter de turpi lucro non debent fieri ſubtiles inquiſitiones ne poſterius committant talia peccata.

¶ Ad ſextum reſpondetur ꝙ adulterium eſt alicuius thori violatio. et dicitur quaſi ad alterius thorum acceſſio. ⁊ poteſt vir tripliciter committere adulterium. Primo modo ſi ipſe ſit vxoratus ⁊ peccat cum ſoluta. Secundo modo ſi ſit ſolutus ſed peccat cum maritata. Tercio modo ſi vterqꝫ. id eſt vir et mulier ſint copulati copula matrimonij. et iſtud eſt ceteris grauius.

exhortet᷑ penitentes iterū in pctā cadant
Sepius ammoneat confeſſor ne recidiuent
pctōres iteꝝ cadant exhortetur ſcꝫ pctā ſua
Si relabantur moneat ꝙ confiteantur
quicūqꝫ .ſ. inordinate ſolitaria loca inducūt. ſecreta fugito
Quiſquis amās loca ſola nocet loca ſola caueto
fugiant modos ruinam trahentes
Et vitēt cauſas ad lapſus allicientes
exhortare pniam pfecte iniūctam pro pctīs
Sollicites penam cōplecte ſatiſfacientem
ſuū cvſtpdiāt diligēter ſuos corde membra.
Os ſeruēt caute ſenſus cū pectore tenes
id eſt ad malos lapſus p̄dictoꝝ pronior conſuetudo.
In prauos vſus horū ꝓcliuior vſus

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 G 79

dictum grauе plus cuſtodire neceſſarium

Hoc eſt difficile magis ꝛ ſeruare neceſſe

¶ In iſta parte oſtendit auctoꝛ quomodo confeſſoꝛ exhoꝛtari debet pec/catoꝛes vt deſerant peccata. ꝛ dicit ꝙ cõfeſſoꝛ ſepius debet ammonere homines confeſſos ne iterum cadant in peccata. Et ſi ceciderint iterum in peccata ꝙ ſtatim faciant confeſſionem. ꝛ ꝙ ille qui amat debet vitare loca ſecreta. ꝛ ꝙ ipſe confeſſus impleat penitentiam ſibi iniunctam. ꝛ vitet illa per que cadere poſſet in peccata. ꝛ ſeruet caute. os. ſenſus. coꝛ ꝛ renes. quia illa pꝛona ſunt ad peccandum ꝛ ergo difficile eſt illa ſeruare. ſed eſt ſumme neceſſarium.

Circa textum dubitat̃

¶ Pꝛimo quid ſit recidiuare.
¶ Secundo vtrum confeſſoꝛ poteſt capere iuramentum vel votum a cõfitente ne recidiuet.
¶ Tercio vtrum opera viua pꝛius facta moꝛtificentur per recidiuatõez
¶ Quarto vtrum bona opera pꝛius facta reuiuiſcant per penitentiam ſequentem.
¶ Quinto quare amans debet cauere loca ſecreta
¶ Sexto quare os ſenſus ꝛ renes debent caute ſeruari.

¶ Ad pꝛimum dubium reſpondetur ꝙ recediuare eſt iterum poſt confeſſionem in peccata ſtatim cadere. ꝛ eſt valde hoꝛribile quia nocet multipliciter. Pꝛimo quia homo per peccatum ſecundario fit impotentioꝛ ad ſurgendum. Secundo quia culpa fit difficilioꝛ ad remittendum. Tercio qꝛ deus fit difficilioꝛ ad placandum. Quarto quia diabolus fit difficilioꝛ ad expellendũ. ꝛ de his omnibus poſſumus habere exemplnm in vulnere pꝛius ſanato quod ſi iterato aperiatur tardius ſanatur q̄ſ ſi ibi nunquaꝫ vulnus fuiſſet.

¶ Ad ſcðm reſpondet̃ ꝙ non eſt ſemper licituꝫ cape iuramentum vel votum a confitente ne recidiuet. ꝛ hoc ideo vt euitemus ꝑiculum. quia ſi recidiuaret poſt iuramentum vel votum dupliciter peccaret ſcꝫ recidiuãdo et votum infringendo. ſunt tamen aliqui caſus in quibus poteſt capi iu/ramentum a confitente ꝙ non committat amplius talia ſcꝫ quando q̇s abſoluitur ab excommunicatione. Item quando aliquis fuit incendari/us. Item hereticus. Item exiſtens in nephando crimine.

¶ Ad tercium reſpondetur ꝙ dupliciter opus dicitur viuum. Vno modo quia efficitur a vita. ꝛ ſic opus factum in charitate nunq̄ſ moꝛtificatur. Alio modo quia efficit vitam. ꝛ hoc dupliciter. vel quo ad ſubiectum pꝛopꝛium: ꝛ ſic moꝛtificatur. vel quo ad ſubiectum alienum. et ſic non moꝛtificatur quia venit ad gloꝛiam electoꝛum.

¶ Ad quartũ rñdetur ꝙ oꝑa bona facta in pctõ moꝛtali nũq̄ſ reuiuiſcũt per pniam ſequentẽ. valent tamen ad tria. Vñ᷒. Que ſub moꝛtali bona fiunt dant bona terre. Et faciũt habile. minuũt toꝛmẽta gehẽne. Sed bona oꝑa moꝛtificata ꝑ recidiuationem pñt viuificari per pniam ſequẽtem

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 G 79

aut per gratiam ſuperuenientem. Vñ⁹. Illa reuiuiſcũt que quondam vi
ua fuerunt. Viuere nõ poſſunt que mortua nata fuerunt

¶ Ad quintum reſpondetur ꝙ amans debet vitare loca ſecreta. quia loca et tempora inducunt hominem ſepius ad peccandum. ⁊ maxime ad luxu-riam vt ſolet dici in his verſibus.

Si venerem vitare velis loca tempora vita.
Nam locus ⁊ tempus pabula preſtant ei.

¶ Ad ſextum reſpondetur ꝙ os ad duo deſeruit. Primo ſcilicet quo ad ſaporem ne homo peccet. ergo ſaporem ⁊ guſtum debet caute cuſtodire Secundo deſeruit ad loquelam. nam in multiloquio non deeſt peccatum Sẽſus etiam debent caute ſeruari. quia ſunt porte corporis quibus peccata poſſunt intrare. ⁊ precipue viſus ⁊ auditus. ⁊ ergo caute debet ſeruari. pectus etiam debet ſeruari. ſcilicet pro peccatis cordis. Renes etiam debẽt ſeruari pro luxuria que ex ipſis oritur. Renes luxurie ſunt ſedes ac ali-menta.

.i. iudex extrinſecus aliquas inhibetur
Vt foris iudex per perſonas prohibetur
.i. cõuertere ſuum dans medicinã mutare prohibetur
Flectere iudicium medicus variare vitatur
.i. cõfeſſor. ꝓpter odiũ puideat ꝓpter amorem
Sic anime iudex odio caueat vel amore
peccatores penitẽtia grauare id eſt mitigare
Offenſoſqꝫ penis onerare vel alleuiare
ſancte cõſuetudines. antiquoꝝ traditiones cõfeſſor imitetur.
Eccleſie mores vl' patrũ ſcripta ſequetur
id eſt qͥͣtitas pnie ad qͥͣtitatem peccati
Sitqꝫ mod⁹ pene iuxta moderamina culpe
modus facilior grauior
Et tanto leuior quanto contritio maior
ſanant diuerſa medela aliquod
Vt medici curant vario medicamine corpus
demonſtrent infirmitates ſcꝫ illarũ inflãmationẽ cutis
Vt curant febres vt vulnus ſiue tumorem
peccatricis diuerſas exigunt remedia
Sic anime varias egre poſcunt medicinas

¶ In iſta parte auctor comparat confeſſorem ad iudicem ſecularem et ad medicum. Et diuiditur. Nam primo patet quod dictum eſt. ſecundo oſtendit ſpecialiter ⁊ comparat confeſſorem ad medicum. ibi. Vt medici curãt. Dicit ꝑmo ſic. ꝙ ſicut iudex extrinſecus non debet flectere iudiciũ propter perſonas. nec medicus variare debet medicinam propter perſo-nas. Sic etiam iudex vel medicus anime id eſt confeſſor nõ debet cõfeſſis

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 G 79

alleuiare vel aggrauare penitentiam ꝓpter odiū vel amorem. ſed debet re
ſpicere ad ad conſuetudinem eccleſie. ad dicta doctorum ad q̄ititatē culpe
et ad magnitudinē cōtritōis. Vn̄ ſicut medici curāt varias infirmitates
varijs remedijs vel medicinis. nā aliter febres aliter vulnera. ⁊ aliter tu
mores curant Sic etiam anime peccatrices varijs indigent remedijs cō
tra alia et alia peccata.

¶ Circa textum dubitat̄

¶ Primo quot modis frāgit̄ iuſticia iudicij. ¶ Scdo q̄ reqrūtur ad rcm̄
iudiciū ¶ Tercio q̄d valet iuſticia ¶ Quarto vtꝝ acceptio ꝑſonarum ſit
pctm̄ in iudicio ¶ Quinto vtrū iudex poteſt accipere munera. ¶ Sexto
quid intelligit auctor ꝑ febres vulnus ⁊ tumorem.

¶ Ad ṗmum dubiū rn̄detur ꝙ tripliciter ꝑuertitur ſiue frāgitur iuſticia
iudicij. Primo amore ſcꝫ ꝑſone vel pecunie. Vn̄ Eſaias. Ve vobis q̄ iu
ſtificatis impiū ꝓ muneribꝫ. ⁊ iſti ſunt iā dilecti in mūdo. Scdo ꝑuertit̄
iuſticia timore cōtra qḋ dicit euāgeliū. Nolite eos timere q̄ occidunt cor
pus. aīam aūt occidere nō poſſunt. Tercio ira vel inuidia. Vn̄ in euāge/
lio. Talis laudādus eſt iudex q̄ non flectitur aliquo iſtoꝝ modoꝝ ⁊ iſti
modi habēt etiam veritatem de iudice anime ſcilicet confeſſore

¶ Ad ſcdm̄ rn̄detur ꝙ tria requirūtur ad hoc ꝙ iudiciū ſit iuſtū. Primū
eſt ꝙ procedat ex iuſticia id eſt ꝙ ipſa ſentētia ſit iuſta. Scdm̄ eſt ꝙ in iu
dice ſit auctoritas iudicādi. Vn̄ iudex ſecularis nō poteſt ſe intromittere
de cauſis eccleſiaſticis. Terciū eſt ꝙ ſententia conferatur ſcdm̄ rectā rati/
onem prudētie alias eſſet iudiciū ſuſpicioſum ⁊ temerarium

¶ Ad terciū reſpōdet̄ ꝙ iuſticia ṗmo modo beatificat. Vn̄ in euāgelio.
Bti qui eſuriūt ⁊ ſitiūt iuſticiā ⁊c̄. Scdo exaltat. Vn̄ in libro ſapiētie.
Qui opatur iuſticiā exaltabit̄. Tercio appetitū concupiſcētie refrenat.
Vn̄ Eſaias. Erit iuſticia quaſi cingulū lumborum eius. Quarto a mor
te eterna liberat. Vn̄ in ꝓuerbijs. Iuſticia a morte liberat. Quinto coro
nat. Vn̄ pſal. Retribuet mihi dn̄s ſcdm̄ iuſticiam meam

¶ Ad quartū reſpondetur. acceptio perſonarum iniudicio eſt peccatū vt
ſatis patet ex iam dictis. Et fit acceptio perſonarum quando iudex meli
us iudicat amicis. cognatis. dominis. diuitibus vel potentibus. quaꝫ ini
micis. alienis. ſeruis. pauperibus ⁊ impotentibus

¶ Ad quintum reſpondetur diſtinguendo de iudicibus quia quidā ſunt
iudices ordinarij. ⁊ iſti non debent accipere munus ⁊ ſpecialiter non de/
bent petere. quia ex officio tenentur iudicare. Alij ſunt iudices delegati.
et iſti poſſunt petere expenſas moderatas. ſed non vltra. vt patet extra de
vita ⁊ honeſtate clericorum. Hec Raymundus.

¶ Ad ſextum rn̄detur ꝙ in ꝓpoſito ꝑ febres vulnus ⁊ tumorem intelligū
tur tria ṗncipalia pctā mortalia. nam ꝑ febres intelligit̄ luxuria. per vul
nus intelligit̄ auaricia que eſt ſicut profundum vulnus. cuius terminus
non poteſt inueniri. ſic nec auarus ſatiari poteſt. nam licet in ſene omnia
vicia ſeneſcant. ſola tamen auaricia in eo iuueneſcit. Per tumorē intelli/
gitur ſuꝑbia. q2 ſicut tumor eſt quedam eleuatio cutis vel alterius rei tu

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 G 79

nieſcentis.ſic etiam ſuperbus inter alios vult ſe eleuari
ex oppoſito iniũgas.ꝓpterea.ſue oppoſita maculis
Opponas igit̃ anime cõtraria morbis
bona donet auarus id eſt homo immundus
Propria det cupidus.ſe caſtret luxurioſus
o hõ inuidioſe inuidiam remoue homo ſupbiam
Inuide liuorem depone ſuperbe tumorem
moderatus eſus ebrietatẽ cibi tua refrenet iracundiã
Sobrietaſq; gulam patientia comprimat iram
deponat qui leſus eſt faſtidia
Amoueat leſus rancorem.tedia meſtus
ſumptio vnde ſoluat excellentiam potationis
Potus aque redimat exceſſus ebrietatis
tue voluptates puniat caſtigatio carnis
Carnis delicias caſtiget virga flagellans
digne pniam agat ſubtractum raptor reſtituat
Vt bene peniteat ablatum predo reportet

¶ In iſta parte auctor ſpecialiter oſtendit quomodo circa quodlibet peccatum confeſſor dabit ſpeciale remedium.dicens ꝙ tu debes dare medicinas que ſint contrarie morbis id eſt peccatis.nam cupidus id eſt auarus debet dare propria bona.luxurioſus debet ſe caſtrare.inuidus debet dimittere inuidiam.ſupbus ſuperbiam.Sobrietas edendi debet corrigere gulam.patientia iram.leſus debet dimittere rancorem.⁊ meſtus tedia Ebrietas debet caſtigari per potum aque.⁊ contra delicias carnis debet fieri flagellatio.⁊ raptor debet reſtituere ablata.

¶ Circa textum dubitat̃

¶ Primo vtrũ pctã poſſunt curari p cõtraria ¶ Scd̃o quõ vitia pñt mutari in ꝟtutes cõtrarias ¶ Tercio que ſunt cõſiderãda in ſatiſfactõe
¶ Quarto que ſunt requiſita ad ſatiſfacientem ſatiſfactionem
¶ Quinto an predo debet ablata reſtituere ¶ Sexto de intellectu lr̃e.
¶ Ad primum reſpondetur ꝙ ſic.quia vnum contrarium natum eſt expellere reliquum.vt caliditas expellit frigiditatem etiam dicit Phũs in predicamentis.ꝙ virtus contrariatur vicio
¶ Ad ſecundun reſpondetur ſm̃ P.ſecundo ethicorum.ibi dicit ꝙ ꝟtus moralis conſiſtit in medio.Unde virtus ibidem deſcribitur ſic.Uirtus eſt habitus electiuus in medio conſiſtens.⁊ quia virtus cõſiſtit in medio ſcilicet duorum viciorum extremorum quorum vnum eſt ſupra ⁊ aliud infra.ſcilicet exceſſiue dare.⁊ dicitur ꝓdigalitas.aliud eſt infra.id eſt modicum vel nihil dare.⁊ dicitur parcitas.Uult ergo textus ꝙ cupidus vt prodigus large ſua diſtribuat.luxurioſus totaliter ſicut caſtratus viuat.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 G 79

non tamen debet ſe priuare membris.

¶ Ad tercium reſpondetur ꝙ tria ſunt conſideranda in ſatiſfactione. in quibus ſatiſfactio debet correſpondere culpe. Primum eſt numerus. nam pro ſubtractione duorum denariorum non ſufficit ſatiſfactio vnius. Secundum eſt pondus. Tercium eſt menſura. Vñ Auguſtinus. Tanto tẽpore quis debet eſſe in pena quanto fuit in peccato.

¶ Ad quartum reſpõdetur ꝙ ad ſufficientem ſatiſfactionem requirũtur aliqua ex parte dei. aliqua ex parte peccatoris. ⁊ aliqua ex parte eccleſie. Ex parte dei requiruntur duo. Primum eſt miſericordia qua deus culpam indulget. Secundum eſt iuſticia. Ex parte peccatoris etiam requiruntur duo. Primum eſt dolor de peccatis perpetratis ⁊ omiſſis bonis. Scđm eſt amor dei ⁊ ſuorum preceptorum. Ex parte eccleſie duo requiruntur. Primum eſt meritum chriſti ⁊ ſanctorum. Secundum eſt indulgentia q̄ datur per papam epiſcopos vel eorum vicarios

¶ Ad quintum reſpondetur ꝙ predo ⁊ quilibet habens bona iniuſta tenetur illa reſtituere illis ex quibus ſunt extorta. vel heredibus eorum. Et ſi neſciatur illi debent dari pauperibus vel vſui eccleſie in tali ciuitate vel illa in qua illa bona ſunt male acquiſita. ⁊ non ſolum principales id eſt q̄ principaliter iniuſta bona acquiſierunt tenentur reſtituere. ſed etiam illi qui auxilium vel fauorem adhibuerunt. Unde nouem modis aliquis eſt in culpa mali. quod tamen principaliter non fecit illud malum. ⁊ dicũtur nouem peccata aliena. Vñ᷒. Iuſſio conſilium conſenſus palpo recurſus. Participans mutuo non obſtans non manifeſtans. Et declaratio iſtius habetur in littera. Ut tibi ſit vita.

¶ Ad ſextum reſpondetur ꝙ cum dicitur in textu caſtret ſe luxurioſus. nõ vult dicere ꝙ luxurioſus debeat ſe priuare membris ſuis. quia hoc eſſet magnum peccatum. ſed intendit dicere ꝙ talis luxurioſus debet caſte viuere acſi eſſet caſtratus. Item per liuorem intelligit auctor inuidiam inueteratam vel animum ſeu propoſitum vindicandi leſionem illatam. Itẽ per meſtum intelligit auctor turbatum vel dolentem vel ſecundum alios hominem accidioſum. et hoc eſt ſatis conſonum littere. Item per predonem intelligitur quilibet habens bona aliena iniuſte. vt predo. fur. latro. vſurarius. ſimoniacus.

nudos eſurientes. ſitientes. hoſpitor. vagos. infirmos. captiuos
Veſtio cibo poto tectum do viſito ſoluo
cõmodum. facio dolẽtibꝫ errantes paupibꝫ. ſ. debitoribus
Cõmodo cõpatior cõuerto dono remitto
ꝑxios vt deſiſtãt a pctĩs. do cõſilium. qđlibet munus
Arguo ſupplico cõſulo do qđcũqꝫ talentum
geniculor de nocte macero corpus in bonis caſtigo corpus.
Flecto genu vigilo ieiuno laboro flagello
veſtimẽta. nudis incedo pedibus cõtritionem habeo ꝑ indulgentijs
Veſtis nuda pedes nudor tero cor peregrinor

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 G 79

pñiam ago orões pro pctis pro venia ... id eſt punitur

Peniteo lego ploro precor caro ſic maceratur

¶ In iſta parte oſtendit que ſunt opera miſericordie. ⁊ patet ſententia in littera ⁊ in expoſitione vltimi dubij.

¶ Circa textum dubitatur

¶ Primo quotuplicia ſunt opera miſericordie ¶ Scdo que ſunt opa miſericordie ad q̄ reducūtur oīa iſta hic in textu poſita ¶ Tercio quare dñr opa miſericordie ¶ Quarto an paupes etiā pñt aut ſciūt facere opa miē. ¶ Quinto q̄ ſit diuerſitas inter ieiunātes ¶ Sexto dubitar de intellcū lrē.

¶ Ad primū dubiū rñdetur ꝙ duplicia ſunt opa miſericordie. nā q̄dam ſunt corpalia. que ſcȝ fiunt ꝑ ſubuentōem extrinſecam. Alia ſunt ſpūalia que ſcȝ fiunt ꝑ merita bona que merita poſtea dicentur

¶ Ad ſcōm reſpōdetur ꝙ opa miſericordie corpalia reducuntur ad ſepteȝ Primum eſt viſitatio infirmorum. Secundum eſt cibatio eſurientium. Tercium eſt potatio ſitientium. Quartum eſt redemptio captiuorum. Quintum eſt veſtitio nudorum Sextum eſt collectio pauperum peregrinorum. Septimum eſt ſepultura mortuorum. Vñ ꝟſus. Viſito poto cibo redimo tego colligo condo. At opera miſericordie ſpiritualia etiam reducuntur ad ſeptem. Primum eſt delinquenti ignoſcere. Secundum eſt peccantem corrigere. Tercium eſt ignorantem inſtruere. Quartuȝ eſt dubitanti conſulere. Quintum eſt meſtum conſolari. Sextum eſt pro ſalute proximi orare. Septimum eſt iniuriam ſuſtinere. Vñ⁹. Corripit ignoſcit ſolatur conſulit orat. Suſtinet informat qui pius eſt animo. Vel ſic Corripe ſuade doce dimitte ſolare fer ora.

¶ Ad terciū rñdetur ꝙ duplici de cauſa dicunr opa miſericordie. Prima eſt quia procednnt ex miſericordia ⁊ pietate hoīs. ⁊ fiunt ſimpliciter et pure intuitu pietatis ⁊ amore dei. Secūda eſt qꝛ miſcdiam dei impetrāt et deū ad miſericordiā prouocāt. Vñ in euāgelio. Eſuriui ⁊ dediſtis mihi manducare. ⁊ ſequir ad ꝓpoſitū. Venite ergo bñdicti pr̄is mei ⁊c̄.

¶ Ad quartū rñder ꝙ paupes ita bñ pñt impetrare miſcdiā dei ſicut diuites nō tñ paup tener necȝ em valet aliquos veſtire ⁊ nutrire ⁊ huiōi opera bona facere ad hec aūt ideo nō tenetur qꝛ deficit in medio ſcȝ in bonis tpalib⁹. nec deus quicq̄ reqrere vult vltra poſſe. vñ licet paup nō pōt veſtire nudos ⁊ nutrire eſuriētes ſatis tamē eſt vt habeat bonā volūtatē quā libenter impleret ope ſi nō deficeret in bonis. ⁊ ideo ita bñ exercet opera miſcdie ſicut ille q̄ ope implet qꝛ deus eſt inſpector cordis.

¶ Ad quintum reſpōdetur ꝙ diuerſi homines ꝓpter diuerſas cauſas ieiunāt. Vñ quidā ieiunāt ꝓpter ſanitatem vt medici quidam ꝓpter laudem vt hypocrite. quidam ꝓpter parcitatem vt auari. ⁊ quidam amore dei vt boni homines. Vñ⁹. Ieiunat fictus (id eſt hypocrita) bonus vt videar. Ieiunat parcus ne res ſua diminuatur. Ieiunat medicus ne morbus ei dominetur. Ieiunat iuſtus vt iuſticias mereatur

¶ Ad ſextum reſpōder ꝙ ꝓmū opus miſcdie eſt veſtire nudos. Vñ cum

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 G 79

videris nudū operi eū Jtē in euā. Nudus erā ⁊ cooꝑuiſtis me Scđ3 op⁹
miſcđie ƥ3 ordinē text⁹ pn̄tis eſt potare ſitiētes Terciū ē cibare eſuriētes
Vn̄ ꝓpħa. Si eſurierit inimicus tuus ciba illū Quartū ē dare tectū id ē
hoſpitare paupes vł ꝑegrinos. Vn̄ Egenos vagoſq3 induc in domū tuā
Quintū eſt viſitare infirmos ad ꝯſolandū eos. ⁊ inducendū ad deuotōe3
Vn̄ in euā. Infirmus erā ⁊ viſitaſtis me. Septimū eſt cōmodatorē eē. i.
indigentib⁊ dare. Vn̄ pſ. Juſtus tota die miſeret̃ ⁊ cōmodat. Octauū ē
habere cōpaſſionē. Vn̄ iob. Flebā ſuꝑ eū q̇ afflictus erat ⁊ impartiebar
pauꝑi. Nonū eſt cōuertere pctōrē ab errore Vn̄ iacob⁊. Qui cōuertit pec
catorē ab errore vite ſue ſaluabit aīam ſuā deus a morte. Decimū ē dare
elemoſynā. Vn̄ ꝓpħa. Date elemoſynā ⁊ oīa mūda ſunt vobis. Abſcon
dite elemoſynā in ſinu paupis. ⁊ ipſa orabit pro vobis ad dn̄m. Nā ſicut
aqua extinguit ignē. ſic elemoſyna extinguit pctā. Undecimū eſt remit-
tere malefactorib⁊ nr̄is. Vn̄ euāgeliſta. Dimittite ⁊ dimittemī. Duode
cimū eſt arguere vel corriꝑe delinquētes. vn̄ Sapiēs in ꝑabolis. Qui ar
guūt prauos laudabunt̃. ⁊ ſuꝑ eos veniet bn̄dictio. Decimūterciū ē cōſu
lere id eſt dare bonū cōſiliū ꝓximo. Decimūquartū eſt ſupplicare leſis vt
dimittāt offenſionē. Decimūquintū eſt dare quodcūq3 talentū. Vn̄ ſi de
ficiat res da dulcia ꝟba. Vn̄⁹. Si tibi res deficit da ꝟba benigna petēti.
Decimūſextū eſt flectere genua cauſa deuotōis vel humilitatis Decimū
ſeptimū ē vigilare in bonis oꝑib⁊ ſc3 orōib⁊ ⁊ ſtudijs. Vn̄ pſ. Deus de⁹
meus ad te de luce vigilo. Decimūoctauū ē ieiunare ⁊ hoc ſolū amore dī
vt patuit in q̄nto dubio. Decimūnonū ē laborare in bonis oꝑib⁊. Unde
pſ. Laboraui ī gemitu. ⁊c. labores manuū tuaꝝ ⁊c. Vicesimū ē flagella
re corp⁹ Vn̄ pſ. Qm̄ ego in flagella ꝑatus ſum. ⁊ dolor. ⁊c. Vicesimūp̄
mū eſt veſtiri duris. vn̄ Joānes baptiſta ha buit veſtē de pilis cameloꝝ.
Job ꝟo ſaccū ⁊ ciliciū. Vicesimūſcđm eſt ire nudis pedib⁊. Vn̄ dn̄s di-
xit moyſi Tolle calciamēta de pedib⁊ tuis. terra em̄ in qua ſtas ſancta ē
Vicesimūterciū ē contritōem cordis habere. ⁊ hoc ꝑ pctīs. Vn̄ pſ. Sa
crificiū deo ſpūs cōtribulatus cor cōtritū ⁊c. Vicesimūq̄rtū eſt ꝑegriari
vel ire ꝑ indulgētijs que ꝓcedūt ex miſcđia dei. Vicesimūq̄ntū eſt penite
re id eſt pn̄iam facere. vn̄ Joānes baptiſta. Agite penitentiā appropinq̄
bit em̄ regnū dei. Vicesimūſextū eſt legere orōes ⁊ ſeruire deo. vn̄ Apł's.
Seruire deo ē regnare. Vicesimūſeptimū ē plorare Vn̄ Bt̄i q̇ lugēt qm̄
ipſi cōſolabunt̃ ſc3 amore dei. Jtē iob Melius eſt ire ad domū luctus q̄3
ad domū cōuiuij. Vicesimūoctauū eſt p̄cari. id eſt orare pro alijs. ⁊ ſpēa
liter pro inimicis. Unde Chriſtus pendēs in cruce ſic orauit. Pater igno
ſce illis q⁊ neſciūt quid faciunt. Et ſic patet intellectus littere.

ſacerdoti illa ꝑ peccatis cōſiderabis
His quoq3 cōfeſſis q̄ ſunt iungenda notabis
manifeſta pn̄ia ſit manifeſta culpa
Publica ſit pena fuerit ſi publica nota
occulta ſit ꝑ q̄3uis noxa occulta ſit pn̄ia
Si lateat licet enormis lateat quoq3 pena

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 G 79

id eſt pctm̄ facit pniam agat ſecrete

Hoc eſt ſi peccat occulte peniteat clam

quelibet pctā ſacerdos id eſt ſapientius

Singula confeſſor prudentius vt meditetur

intẽtio cõfitẽtis. ſcȝ pcti cõfitens cõſiderentur.

Affectus cauſa vicium perſona notentur

per pniam veniendi ſequentia

Ad dñm feſtinandi ſunt hec tibi cauſe

purgatorium ſcȝ tua infirmitas verecundia

Ignis purificans mors egritudo ruborq̃

magnitudo. mos id eſt peccati.

Et culpe grauitas ⁊ cõſuetudo ruine

de peccatis

Hic modus eſt cõfitendi eſtq̃ ſatiſfaciendi

¶ Finaliter in hac pte oñdit auctor in gñali quõ imponi debet pñia. dicẽs q̄ poſtq̃ fcā eſt cõfeſſio de oĩb9 pctis p̄dcis. tũc confeſſor notare debet pniam quā velit iniũgere Nā ſi pctm̄ fuerit publicũ. pnia erit publica. ⁊ ſi ſit ſecretũ. ſecreta debet eſſe pnia. ⁊ vt cõfeſſor poſſit oĩa bñ ⁊ prudẽter meditari debet notare affectũ cauſas viciũ ⁊ pſonam cõfitẽtis. Dicit vltra q̄ iſta que ſequũtur faciũt aliquẽ feſtinare ad dñm ſcȝ ignis purgatorij. egritudo. rubor. grauitas culpe. ⁊ conſuetudo peccandi

Circa textum dubitatur

¶ Primo q̃re p pctõ ſecreto nõ dȝ imponi publica pnia ¶ Scdo q̃re affectus cā vitiũ ⁊ pſona cõfitẽtis notari debẽt. ¶ Tercio quõ intelligẽda ſit illa lrā ad dñm ¶ Quarto q̃re ⁊ ꝓpter qd ſit purgatorium ¶ Quinto vtrum pena purgatorij ſit grauiſſima

¶ Sexto vtꝝ ignis purgatorij agit in aĩam ⁊ an aĩa p ipm purgetur

¶ Ad p̄mũ dubiũ reſpõdet q̄ ſi pctm̄ ſit ſecretũ nõ debet imponi publica pnia. qȝ ſancta eccleſia nunq̃ ſcandaliſat aliquem niſi ſcandaliſatus fuerit. ⁊ pro publico peccato. publica debet imponi penitentia.

¶ Ad ſcdm rñdet q̄ p̄mo dȝ attẽdi affectio id eſt cõtritio cõfitẽtis. dolor de pctis. amor dei ⁊ p̄ceptoꝝ eius. intentio abſtinendi de cetero. fides catholica. ⁊ huiõi. qȝ ſm exigentiā iſtoꝝ maior vel minor debet imponi penitentia. Scdo debet notari cauſa pcti ſcȝ an ſit factũ ex ignorantia vel impotentia. vel ex pura voluntate aut conſilio. vel huiõi. Tercio debet attendi viciũ ſcȝ an ſit veniale vel mortale cũ eoꝝ circũſtantijs. Quarto debet attendi pſona ſcȝ vtrũ ſit ſecularis vel religioſus. aut in ordinibus vel nõ aut vir vel mulier. vel liber vel ſeruilis. aut diues vel pauper. an ſenex an iuuenis. an ſapiẽs vel ſtultus ⁊c. qȝ ſm varietatẽ iſtorum penitentia debet variari ſcdm iudicium diſcreti confeſſoris.

¶ Ad terciū reſpōdetur ꝙ illa lrā ad dn̄m feſtinādi poteſt dupl'r intelligi Primo mō ſic ꝙ illa q̄ ponūtur in lrā ſint cāe feſtinādi ad dn̄m.i.faciēdi pn̄iam ⁊ diſponēdi ſe ad chriſtū Alio mō ītelligitur ſic lrā ꝙ illa ſunt cauſe feſtinādi ad dn̄m.id eſt poſt mortē citius veniendi ad dominum.

¶ Ad quartum reſpondetur ꝙ multis de cauſis ordinatū eſt purgatorium. Prima cauſa eſt.quia homines valde bene habebunt celum.homines valde mali habebunt infernum.⁊ per conſequens homines mali malicia veniali habebunt locum ad delendum peccata.⁊ ille erit purgatorium. Secunda cauſa eſt.qꝛ ſicut ſumma bonitas chriſti non patitur aliquod bonum irremuneratum. Sic ſumma iuſticia eius non patitur aliquod impunitū. Tercia cauſa eſt.qꝛ claritatem diuine lucis ſoli oculi mūdi cordis cernere poſſunt. Quarta cauſa eſt.qꝛ per culpam diuinitas offēſa eſt.ergo requiritur ſatiſfactio ⁊ diuina imago in nobis deformata eſt ideo requiritur expurgatio Quinta cauſa eſt.qꝛ contraria contrarijs curantur.ergo delectatio peccati deleri debet pena purgatorij

¶ Ad quintū reſpōdet̄ ſm mgrm̄ ſentēciaruꝫ libro quarto dicentem ſic Hic autem ignis purgatorij ⁊ ſi eternus non ſit miro tn̄ modo grauis ē et excellit oēm penam quam vnq̄ꝫ aliquis paſſus eſt in hac vita.nūq̄ꝫ enim in carne inuenta eſt tāta pena.nam licet martyres paſſi ſint innumerabilia tormenta.excellit tamen ignis purgatorij omnia iſta.

¶ Ad ſextū rn̄detur ꝙ ignis pōt dupl'r cōſiderari. Uno modo vt inſtrumentum nature.⁊ ſic nō agit in aīam.ſed ſolum in corpus Alio mō vt inſtrumentum diuine iuſticie.⁊ ſic agit in aīam imꝑmendo illi pn̄iam. Si tūc queritur vtrū ille ignis equaliter agat in aīas ſic ꝙ non magis in vnā q̄ꝫ in aliam. Reſpōdet̄ ꝙ non.ſed ex diuina ordinatione ignis ille magis vel minus cruciat aīam ſm ꝙ aīa plus vel minus de peccatis venialibꝫ ſecum portat. Studeamus ergo nos vera contritione cōfeſſione.⁊ opis ſatiſfactione.vt feſtinare poſſimus ad glām dei. Quā nobis concedat q̄ eſt benedictus in ſecula ſeculorum. Amen.

Duodecim articuli fidei

¶ Primus articulus Petrus. Credo in deum prēm oīpotentē creatoreꝫ celi ⁊ terre. Un̄ Yſaias. Prēm inuocabitis q̄ terrā fecit ⁊ celos condidit. ¶ Secūdus articulus. Andreas. Et in ieſum chriſtū filiū eius vnicū dominū nrm̄.vn̄ Dauid. Dn̄s dixit ad me filius meus es tu ¶ Terciꝰ articulus. Jacobꝰ maior. Qui ꝯceptus ē de ſpū ſcō natus ex maria ꝟgīe.vn̄ Yſaias. Ecce ꝟgo cōcipiet ⁊ pariet filiū ¶ Quartꝰ articulꝰ. Joānes euāgeliſta. Paſſus ſub pōtio pylato crucifixꝰ mortuꝰ ⁊ ſepultus. Un̄ zacharias. Aſpiciēt oēs ad eū quē crucifixerūt ¶ Quītus articulꝰ. Thomas. Deſcēdit ad inferna tercia die reſurrexit a mortuis. Un̄ Ozeas O mors ero mors tua morſus tuus ero inferne ¶ Sextꝰ articulus Jacobꝰ minor Aſcēdit ad celos ſedet ad dexterā dei pris oīpotētis Un̄ Amos. Qui edificat aſcenſionem ſuam in celo ¶ Septimus articulus. Philippus. Inde venturus eſt iudicare viuos ⁊ mortuos. Unde Sophonias. Aſcendam ad vos in iudicio. ¶ Octauus articulus. Bartholomeus. Credo in

ſpiritum ſanctum. Unde Johel Effundam de ſpiritu meo ſuper omnes carnem ¶ Nonus articulus Mattheus. Sanctam eccleſiam cathōlicam ſanctorum communionem. Unde zacharias. Inuocabunt omnes nomen domini ⁊ ſeruient ei. ¶ Decimus articulus. Simon. Remiſſionem peccatorum. Unde Malachias. Deponet deus omnes iniquitates noſtras. ⁊ proijciet omnia peccata noſtra. ¶ Undecimus articulus. Judas thadeus. Carnis reſurrectionem. Unde Daniel propheta Educam vos de ſepulchris veſtris. ¶ Duodecimus articulus. Mathias. Et vitam eternam Amen. Unde Ezechiel. Euigilabunt omnes. alij ad vitam. alij ad mortem.

¶ Septem peccata mortalia.

Ut tibi ſit vita ſemper ſaliga vita
Monſtrat ſaligia que ſunt mortalia ſeptem.
luxuria auaricia ſupbia accidia inuidia.
Luxus aua ſuper ac inuidus iragula

Saligia
- S ſuperbia
- A auaricia
- L luxuria
- I ira
- G gula
- I inuidia
- A accidia

¶ Quinqꝫ ſenſus

Viſus et auditus cum tactu guſtus odorqꝫ
ſcꝫ viſu auditu ⁊c. om̄is pctā
Senſibus his quinqꝫ haurit homo ſcelera

¶ Decem p̄cepta domini.

moyſi ſcripta
In tabulis binis lex eſt depicta petrinis
tenet ſcꝫ ſequentia
Lex precepta dei continet iſta decem
Unum crede deum. Nec iures vana per ipſum.
Sabbata ſanctifices. Habeas ī honore parētes
Nō ſis occiſor. Fur. Mechus. Teſtis iniquus
Alterius nuptam. Nec rem cupias alienam.
Hec quicūqꝫ velis ſaluarier accipe iuſſa

¶ Nota ꝙ decem p̄cepta ſunt data contra decem plagas egyptiacas. de-

cem precepta patent in his metris. Unum crede deum ꝛc. Et decem pla/
ge egyptiace patent in his verſibus ſequentibus.

quia in deum nō crediderunt — q: nomen dei blaſphamauerunt
Prima rubens unda — Ranarū plaga ſecūda
q: dei ſabbata cōtempſerūt — q: parentibus non obedierūt.
Inde culex triſtis — Poſt muſca nocētior iſtis
quia ſanctos dei occiderunt — quia furtis intenderunt
Quinta pecus ſtrauit — Veſicam ſexta creauit
quia fornicationi vacauerūt — q: iniqua teſtimonia protulerūt
Inde ſubit grando — Hinc brucꝰ dēte nefando
q: adulteriū cōmiſerūt — quia auaricie ſtuduerunt
Nona tegit ſolem. Prima necat ultima prolem

¶ Septem ſacramenta

preſbyteriū matrimoniū baptiſmus q̄ fit in fronte p̱ epm̄ ſacrm̄ altaris
Ordo cōiugium fons cōfirmatio panis
que fit infirmis ad mortem — que fit ſacerdoti pro venia
Unctio poſtrema confeſſio ſunt ſacramenta

¶ Septē dona ſcī ſpūs.

ſapiētia ītellcūs ꝯſiliū fortitudo timor pietas ſcientia
Sap intel con for ti pi ſci collige dona

¶ Septē opa miſcdie corꝑalia

viſitare infirmos potare ſitiētes cibare eſuriētes redimere captiuos
Viſito poto cibo redimo
tegere nudos. colligere ꝑegrinos. ſepelire mortuos
Tego colligo condo

¶ Septē opa miſericordie ſpūalia

corrigere peccātē. ꝯſulere dubitāti. docere ignorātē. delinquēti ignoſcere.
Corripe ſuade doce dimitte
cōſolare meſtū ferre iniurioſos orare ꝓ ſalute proximi
Solare fer ora

Quattuor ꝟtutes cardinales:
Juſticia qua redditur vnicuiq3 quod ſuū eſt
Prudētia qua cognoſcit̄ q̄d agēdū ⁊ q̄d fugiendū ſit
Tēpantia q̄ cohercet̄ appetitꝰ ab his q̄ turpiter appetunt̄.
Fortitudo q̄ aīmꝰ ī aduerſ̄ n̄ frāgit̄. ⁊ ī ꝓſpis nō extollitur

Tres ꝟtutes theologice:
Fides ſine qua nemo ſaluari poteſt
Spes q̄ p̱ deſideriū ⁊ ſuſpiriū ītroducit ad q̄etis gaudiū
Charitas q̄ diligimꝰ deū ſupra oīa ⁊ ꝓxios ſicut nos ipſos

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 G 79

¶ Octo beatitudines.

Pauptas ſpūs. mitis. lugens. miſerenſq;
Iuſticiam petere. coꝛ mundū. perſequiturq;
His octo fiet ſepe beatus homo
Beati paupes ſpiritu q̄m ipſoꝛum eſt regnum celoꝛum
Beati mites. quoniam ipſi poſſidebunt terram
Beati qui lugent. quoniam ipſi conſolabuntur
Beati qui eſuriūt ⁊ ſitiūt iuſticiam. q̄m ipſi ſaturabuntur
Beati miſericoꝛdes. quoniam ipſi miſericoꝛdiam conſequentur.
Beati mundo coꝛde. quoniam ipſi deum videbunt
Beati pacifici. quoniam ipſi filij dei vocabuntur
Bti qui ꝑſecutōem patiūtur ꝓpter iuſticiā. q̄m ipſoꝝ eſt regnū celoꝛum.

¶ Sex peccata in ſpūmſanctum.

impugnatio veritatis agnite. ꝑ̄ſumptio de dei miſcđia. deſꝑatio a pctīs
Impugnās verū. preſumēs. ſpemq; relinquēs
obſtinatio inuidētia. fraterne charitatis.
Hinc induratus. odiens quoq; fratris amoꝛem
contemptus penitentie.
Emendā ſpernēs impugnāt pneuma beatum

¶ Quattuoꝛ pctā clamātia añ deū pꝛo vindicta.

homicidiū peccatū contra naturam
Clamitat in celis vox ſanguis. ⁊ ſodomoꝛum
paupeꝝ a potētib9 oppꝛeſſoꝝ q̄ñ laboꝛantib9 non ſoluitur
Vox oppꝛeſſoꝛū. merces detenta laboꝛum

¶ Nouem peccata aliena

iubere alijs vt mala faciant
dare cōſiliū alteri vt damnum inferat
dare cōſenſum alteri ad malefaciendum.
Iuſſio conſilium conſenſus
laudare raptoꝛē vł aliū pctōꝛē. hoſpitare fures aut maleficos ⁊ laudare eos
palpo recurſus
habere partem de bonis ablatis
doloſe furtū vł rapinam facere
nō reſiſtere q̄ñ ſine periculo facere poſſet.
Participans n''ituo non obſtans
nō reuelare ⁊ manifeſtare rem ablatam quando ⁊ vbi poſſet
non manifeſtans

¶ Finit libellus de mō cōfitēdi ⁊ penitēdi.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 G 79

Ausonius

Fama est fictilibus cenasse agatoclea regem

Atque abacum samio saepe onerasse luto

Fercula gemmatis cum poneret horrida vasis

Et misceret opes pauperiemque simul

Querenti causam respondit. rex ego qui sum

Sicanie: figulo sum genitore satus

Fortunam reverenter habe quicumque repente

Dives ab exili progrediere loco

Abacus eyn teynor

Samos est insula grecie vbi fiebant

vasa testea vel fictilia vnde

samius .i. fictilis Tullius

Nos samiis vtimur

vasa samia sunt vasa fictilia

figulus die eerden potte maecker

Ad beatam annã Hexastichõ

Anna beata parens tribuit tuis gra nõ

Optima celsiparens virginis anna parens

subfragans miseris

Ac desolatis nã possis aufer opẽ

anna confortat grã

desolatis q nõ habet solatiũ

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 G 79

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 G 79

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 G 79

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 G 79

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 G 79

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 G 79

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 G 79

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 G 79

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 G 79

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 G 79

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 G 79

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 G 79

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 G 79

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 G 79

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 G 79

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 G 79

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 G 79

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 G 79

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 G 79

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 G 79

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 G 79

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 G 79

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 G 79

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 G 79

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 G 79

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 G 79